

**Ministerul Educației
Inspectoratul Școlar Județean Timiș
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
„Alexandru Roșca” Lugoj**

***Actualități, provocări și
perspective în învățământul special
și special integrat
(Online)***

**NR. 6/ 2021
ISSN 2784-2029
ISSN-L 2784-2029**

LUGOJ 2021

***Actualități, provocări și perspective în învățământul
special și special integrat***

	<p><i>Nr. 6/ iunie / 2021</i></p> <p><i>ISSN 2784-2029</i></p> <p><i>ISSN- L 2784-2029</i></p>
---	---

	<p><i>COORDONATORI REVISTĂ</i></p> <p><i>PROF. VIORICA PARASCHIVU</i></p> <p><i>PROF. VERONICA FRUNZEA</i></p>
---	---

	<p><i>Revista este avizată de</i></p> <p><i>Inspectoratul Școlar Județean Timiș</i></p>
---	---

***Autorul fiecărui articol răspunde de corectitudinea
și originalitatea conținutului!***

CUPRINS

- 1. Valorificând trecutul pentru viitor- acreditarea Erasmus+** pag. 3
Prof. PARASCHIVU VIORICA
Prof. MOȘONI CRISTINA
- 2. Transdisciplinaritatea în activitățile educative, la elevii cu CES** pag. 5
Prof. STOICA DIANA
Prof. SUCIU ADRIANA
- 3. Utilizarea RED în activitatea didactică** pag. 8
Prof. ANA MIRELA MARIAN
- 4. Meloterapia „Valsul florilor” - percuție cu instrumente** pag. 11
Prof. DANIELA ȚICU
Prof. VERONICA FRUNZEA
- 5. Cooperarea europeană prin intermediul programelor de formare internațională în domeniul educației școlare** pag. 14
Prof. MARINESCU OANA
- 6. Aspecte pozitive ale învățării digitale la elevii cu CES integrați** pag. 17
Prof. GUJBĂ FELICIA ANCA
Prof. DANIELESCU AURA CODRUȚA
- 7. „CROSS THE BRIDGE - Nr. 2019-1-Ro01-KA101-061746 Proiectul Erasmus + în beneficiul elevilor cu CES** pag. 22
Prof. MARIANA HEBER
Prof. TOMIČ L. ION
- 8. Tradiție versus inovație în educație** pag. 29
Prof. IVĂNESCU GABRIELA-RUXANDRA
- 9. Integrarea condițiilor psihologice ale învățării în educația modernă** pag. 32
Prof. VERȘIGAN DANIELA
- 10. Cum putem ține lecții online!** pag. 36
Prof. PĂTRULESCU DANIELA
Inf. VĂRZARIU LOREDANA
- 11. Utilizarea tehnologiei în procesul de învățare a copiilor cu cerințe educative speciale** pag. 39
Prof. GATEA SIMONA FLAVIA
- 12. Tradiție versus inovație în educație** pag. 43
Prof. IVĂNESCU GABRIELA-RUXANDRA
- 13. Învățarea centrată pe elev** pag. 46
Prof. ANGHEL TEODORA MARIA

- 14. Abordarea elevului cu cerințe educaționale speciale prin metoda circuitului în lecția de educație fizică** pag. 51
Prof. APOSTOL MĂDĂLIN MARIUS
- 15. Model de bună practică proiect interinstituțional de prevenire și intervenție a violenței școlare** pag. 54
Prof. BACHNER LIDIA
Prof. BACHNER EDUARD ADELIN
- 16. Importanța tehnologiei în activitatea didactică din școlile speciale** pag. 61
Prof. CONDESCU LUCIA
Prof. ȘPAIMOC GEORGETA
- 17. Măsuri necesare în vederea integrării cu succes a elevului cu deficiențe vizuale moderate** pag. 64
Prof. LUSPENEC TEODORA MARIA
Prof. LUSPENEC GRAȚIAN
- 18. Modalități inovatoare de combatere a uitării** pag. 67
Inf. VERȘIGAN BOGDAN
- 19. STUDIU DE CAZ- Profilul unui copil cu deficiențe grave, severe, profunde sau asociate** pag. 70
Prof. APOSTOL ALINA-CRISTINA
- 20. Predarea în echipă în educația specială** pag. 74
Prof. KONNERTH GABRIELA SILVIA
Prof. TURCU MARIKA
- 21. ART – TERAPIA** pag. 77
Prof. TCACIUC MONICA – ANA

Valorificând trecutul pentru viitor- acreditarea Erasmus+

Profesor Paraschivu Viorica,

Profesor Moșoni Cristina

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca", Lugoj

Acreditarea Erasmus+ reprezintă pașaportul către dezvoltarea organizațională și a dimensiunii europene a școlii.

Acreditarea Erasmus este un instrument pentru organizațiile din sectoarele educația adulților, formarea profesională și educație școlară care doresc să se implice în proiecte și activități de schimb și cooperarea transfrontalieră.

Școlile acreditate Erasmus vor avea acces simplificat la oportunitățile de finanțare în cadrul Acțiunii Cheie 1 în cadrul viitorului Program 2021-2027.

Avantaje ale acreditării Erasmus, sunt:

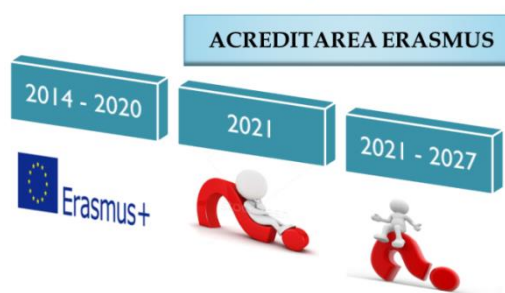
- Realizare de mobilități pentru cadrele didactice
- Cooperare internațională pentru elevi
- Timp redus pentru realizarea cererilor de finanțare
- Replanificarea mobilităților atunci când e cazul
- Planificare anuală a mobilităților

Școlile care implementează activități de mobilitate trebuie să adere la un set comun de standarde de calitate. Standardele există pentru a asigura o bună experiență de mobilitate și învățare pentru toți participanții și pentru a asigurarea atingerii obiectivelor programului Erasmus de către toate instituțiile care primesc finanțare.

STANDARDE DE CALITATE:

- Includiune și diversitate
- Sustenabilitate și responsabilitate
- Educație digitală
- Bun management al activităților de mobilitate
- Asigurarea calității și suportul participanților
- Împărtășirea rezultatelor și a programului

Valorificând trecutul pentru viitor

ACREDITAREA ERASMUS

Recunoaștere a școlii ca instituție care furnizează educație de calitate în plan internațional

Activități de mobilitate

Activități de cooperare
internațională

Simpozionul „**Cooperare europeană și inovație în educația specială**” organizat în data de 4 iunie 2021, ne-a oferit posibilitatea de a împărtăși informații privind oportunitățile acreditării Erasmus +, de a disemina rezultatele proiectelor Erasmus coordonate de școala noastră.

Calitatea educației este dată de o transformare inovatoare, căutându-se în permanență o diversificare a funcțiilor școlii în scopul dezvoltării acesteia ca centru de resurse pentru elevi și părinți, dar și pentru ceilalți membri ai comunității. Dinamismul dezvoltării are la bază educația, o educație capabilă să depășească inerția unui mediu social refractar, în care se resimt încă note accentuate de prejudecată și discriminare.

Proiectele Erasmus + au ca scop îmbunătățirea calității și consolidarea dimensiunii europene în educație, încurajarea învățării limbilor străine și a cooperării transnaționale între școli, promovarea conștiinței interculturale și a inovației în ceea ce privește metodele pedagogice și tehnicile informaționale.

Simpozionul a constituit un bun prilej pentru diseminarea și promovarea rezultatelor activităților cadrelor didactice, stabilirea elementelor de conexiune între specialiști, aplicabilitatea informațiilor dobândite în cadrul proiectelor Erasmus +, stimularea creativității

Sesiunea de anul acesta a simpozionului a încercat să răspundă nevoii de colaborare a instituțiilor școlare, de schimb de informație și experiența în implementarea standardelor de calitate, de generalizare a bunelor practici experimentate în urma participării la mobilitățile proiectelor europene Erasmus+, oferind flexibilitate, deschidere spre nou, spre comunicarea cu alte sisteme educaționale, colaborare și transfer de informație. A fost astfel asigurată o viziune clară a misiunii școlii în relație cu dinamica schimbărilor pe piața muncii, incitând la reflecție, și încurajând inițiativa instituțională pentru atingerea standardelor de calitate.

Bibliografie:

<https://www.erasmusplus.ro/stire/vrs/IDstire/783>

Transdisciplinaritatea în activitățile educative, la elevii cu CES

Profesor Stoica Diana,

Profesor Suciuc Adriana

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca", Lugoj

Moto: „O autentică educație nu poate favoriza abstractizarea în dauna altor forme de cunoaștere. Educația trebuie să pună accentul pe contextualizare, concretizare și globalizare. Educația transdisciplinară se bazează pe reevaluarea rolului intuiției, imaginației, sensibilității și corpului în transmiterea cunoștințelor”

Basarab Nicolaescu

În domeniul educației, modelul tradițional de învățare se bazează pe transmiterea cunoștințelor fiecărui subiect separat, disciplinele nu se completează niciodată sau aproape niciodată și fiecare dintre ele oferă o viziune specială a realității care nu devine niciodată completă. Acest tip de învățare nu este benefic pentru elevul cu cerințe educaționale pentru că îi îngreunează cunoașterea, nu îi dă posibilitatea să exploreze și totodată îi limitează posibilitatea de dezvoltare a abilităților personale și sociale.

Pentru o înțelegere mai profundă a experiențelor din viața reală, elevii cu CES au nevoie de un model transdisciplinar de învățare. Conceptul de transdisciplinaritate este relativ nou și vine cu scopul de a înțelege într-un mod mai concret lumea complexă a zilelor noastre. Doctorul în pedagogie Miguel Martínez Miguélez îl definește „ca o cunoaștere superioară emergentă, rezultatul unei mișcări dialectice de retro și pro alimentare a gândirii, care ne permite să traversăm granițele diferitelor domenii ale cunoașterii disciplinare și să creăm imagini mai complete ale realității, mai integrate și, în consecință, și mai adevărate”.

Confruntată cu această panoramă, abordarea transdisciplinară urmărește să articuleze și să unească diferitele cunoștințe, permițând o viziune globală și integratoare a realității. În acest fel, transdisciplinaritatea deschide porțile către noi scenarii de inovație didactică, în care sunt stimulate numeroasele potențialități ale elevului. Pregătirea și motivarea tinerilor pentru continuarea învățării pentru o lume în schimbare, formarea personalității și dezvoltarea creativității, sensibilității și a talentului, selectarea informației și folosirea ei în scopuri utile, reprezintă principalele coordonate ale transdisciplinarității, după cum spunea și Basarab Nicolescu, părintele acestui concept:

„În domeniul educației, transdisciplinaritatea urmărește punerea în funcție a unei inteligențe largite care reflectă triada: inteligență analitică, inteligență emotivă, inteligență corpului.”

Societatea în care trăim și în care trăiesc elevii noștri are nevoie de oameni care să gândească, care să treacă cu ușurință de la un domeniu la altul și care să-și îndeplinească cu succes rolurile sociale pentru care sunt pregătiți. Toate acestea fac să apară noi puncte de intersecție între discipline, iar finalitatea transdisciplinarității o reprezintă înțelegerea lumii prezente.

De ce am ales transdisciplinaritatea în activitățile educative alături de elevii cu CES?

Pentru că pregătește elevul pentru viață, îl ajută să interpreteze, să analizeze, să formuleze, să-și exprime opiniile personale, îi dezvoltă abilități și deprinderi de accesare rapidă a informației. Acesta reprezintă și scopul educației speciale – în activitatea noastră, alături de elevii cu CES, scopul nu este doar de a le forma cunoștințele academice, ci de a le forma competențele specifice, transferabile, necesare dezvoltării lor personale.

Concluzionez, spunând că prin transdisciplinaritate comutăm accentul de pe latura informativă a procesului educativ, spre cea formativă, armonizând latura cognitivă cu cea afectivă, atitudinală și comportamentală, elevul devenind astfel o persoană implicată activ în procesul de formare și dezvoltare.

Mai jos voi prezenta câteva imagini sugestive, cu activități transdisciplinare ce sunt orientate spre formarea de competențe personale, cognitive profesionale și sociale, la elevii cu CES

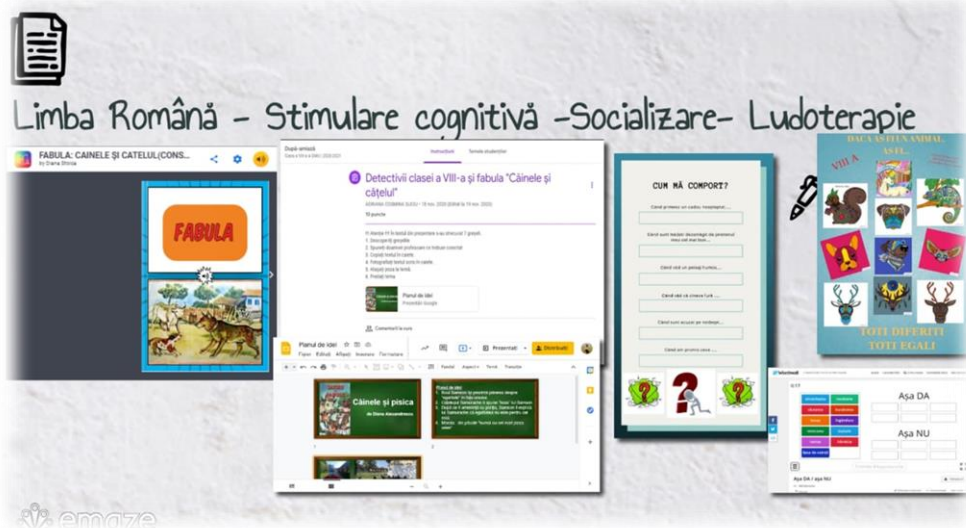
Abilități digitale :

Abilități cognitive și de dezvoltare personală:

Abilități sociale:

Bibliografie:

Burnett, R. (2000), *Disciplinele în criză: abordări transdisciplinare în arte, științe umane și științe.* Internet: Transdisciplinar-Unesco.

CIRET (1994), *Proceedings of World Congress of Transdisciplinarity: Centre International de Recherches et Etudes Transdisciplinaires (CIRET).* Lucrări de la reuniunea din 1994 la Lisabona (Portugalia).

Gedeón Zepa, Iraida și García Yamín, Nubia (2009). *Transdisciplinaritatea în învățământul superior în secolul XXI.* Revista unică de artă și științe umane. Volumul 10 Nr. 3. Universidad Católica Cecilio Acosta.

Nicolescu, Basarab (2002). *Manifest al transdisciplinarității.* New York, Universitatea de Stat din New York (SUNY) Press. Traducere în limba engleză de Karen-Claire Voss.

Transdisciplinaritate, Wikipedia. Disponibil la: es.wikipedia.org

Dicționar etimologic. Disponibil la: etimologias.dechile.net

Utilizarea RED în activitatea didactică

Profesor Ana Mirela Marian,
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca", Lugoj

Utilizarea resurselor digitale in activitatea didactică este deosebit de importantă și utilă în procesul de învățare a copiilor și în mod deosebit a copiilor cu CES.

Folosirea acestor resurse nu este un scop in sine ci un mijloc de a satisface anumite cerințe prin care procesul de învățare devine mai eficient și mai personalizat, obiectivul principal fiind de a planifica eficient și de a efectua activități accesibile copiilor cu CES, de a încuraja progresul precum și consistența acestuia în mai multe situații.

Utilizarea metodelor intercativă crește încrederea în forțele și cunoștințele proprii ale copiilor cu CES. Percepția avută de acești copii este că prin aceste activități ei sunt la fel ca elevii școlilor de masă , astfel ei devin mai încrezători în reușită și acceptă ulterior sarcini mult mai dificile fără a fii demoralizați dacă rezultatul așteptat apare după mai multe încercări.

Prin intermediul metodelor intercativă, relațiile interpersonale sunt consolidate și crește capacitatea de lucru în echipă. In acest fel, crește socializarea copiilor și sunt consolidate relații și comportamente sociale ce le vor fii utile mai tarziu. Toate metodele trebuie însă adaptate la nivelul cognitiv al elevilor, astfel încât cerințele să nu depășească posibilitățile copilului.

Utilizarea platformelor electronice și integrarea lor în activitatea didactică eficientizează comunicarea profesor-elev și duce la îmbunătățirea procesului de învățare.

In activitatea mea cu elevii am folosit mai multe platforme electronice cum ar fii: binecunoscutul wordwall, book creator, liveworksheets, learningapp, digipuzzle, bamboozle, livresq. Astazi am ales să vă prezint o parte din cadrul unei activități în care am folosit platforma Book creator.

Book creator este una dintre platformele ce pot fii utilizate pt.crearea de material in format electronic. Principalele avantaje ale acestei aplicatii sunt:

- Materialele create pot fii reeditate, stocate in biblioteca virtuală, trimise sau descarcate

- Aplicația book creator poate fi folosită în toate etapele lecției prin înserarea de texte, imagini, audio-video, etc
- Pot fi create manuale digitale, povești interactive, portofolii digitale, lecții

Pentru captarea atenției elevilor și pentru atingerea obiectivelor activității este de preferat ca aceste materiale să cuprindă cât mai multe imagini sugestive, însoțite de texte scurte, video-uri, astfel încât materialul creat să fie cât mai atractiv pentru elevi.

În cadrul simpozionului, am prezentat o parte din cadrul unei activități desfășurate la clasa a III – a la ora de Socializare unde am discutat despre emoții.

Este cunoscut faptul că abilitățile emoționale ale unei persoane se dezvoltă de-a lungul vieții. Pentru copii înțelegerea propriilor emoții și sentimente dar și pe ale altora reprezintă un proces complex și dificil, la fel ca și exprimarea stărilor emoționale și stăpânirea propriilor reacții și comportamente.

Pentru consolidarea și evoluția anumitor abilități emoționale, copiii trebuie să fie la o anumită vârstă și un anumit nivel de dezvoltare. Așadar, când vine vorba de așteptările adulților de la copii, acestea trebuie să fie conștiente și realiste.

Adultul care lucrează cu copii trebuie să distingă între ceea ce pot face singuri și ceea ce ar putea face dacă li se oferă susținere, dar și ceea ce este dincolo de dezvoltarea lor imediată.

Predarea și învățarea abilităților emoționale sunt procese ce presupun rutină, consecvență și perseverență.

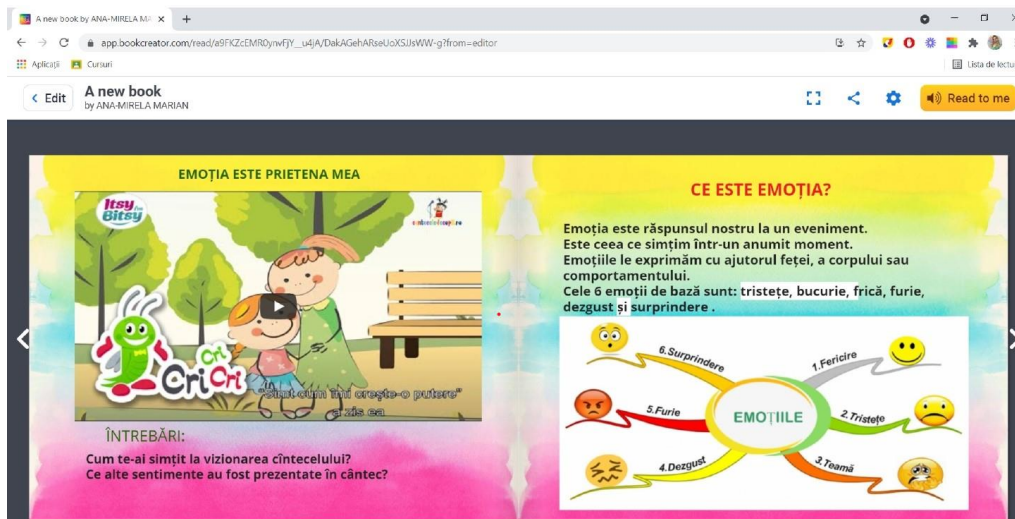
Există multe modalități prin care învățarea abilităților emoționale se poate integra în timpul unei activități școlare.

Pe lângă metodele tradiționale am folosit și o variantă modernă care mi s-a părut mult mai atractivă pentru elevi. Am creat o parte din lecția "Emoțiile" folosind aplicația Book creator, world wall și tabla interactivă.

Scopul acestei activități a fost să exersăm recunoașterea și înțelegerea diferitelor emoții într-un mod jucăuș. Astfel, în timpul lecției copiii se folosesc de instrumente digitale precum video proiectorul și tabla digitală.

Pentru captarea atenției am ales vizionarea unei melodii intitulată sugestiv “Emoția este prietena mea”, în care sunt prezentate sub o manieră foarte frumoasă și atractivă cele patru emoții de bază despre care urmează să discutăm

După captarea atenției, au urmat celelalte etape ale activității, în care copiii au învățat despre emoțiile de bază, despre caracteristicile lor, au realizat cateva exerciții de identificare a emoțiilor toate acestea cu ajutorul aplicației Book creator, Word wall și a tablei intercalative. Activitatea a fost foarte plăcută și atractivă pentru copii.

Meloterapia „Valsul florilor” - percuție cu instrumente

Profesor Daniela Țicu
Profesor Veronica Frunzea
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă ”Alexandru Roșca”, Lugoj

Rezumat:

Muzica a fost folosită în multe culturi în tratarea copiilor încă din Antichitate cu rezultate evidențiabile. Ultimul secol a adus o formalizare a cunoștințelor în această arie, permițând maximizarea beneficiilor obținute. Activitatea realizată în cadrul orelor de Terapie ocupațională, exemplifică o parte din metoda terapeutică de meloterapie prin percuție cu instrumente, ce a avut ca beneficiari clasa pregătitoare, elevi cu deficiență mintală ușoară și moderată.

Activitatea s-a axat pe abilitatea de a realiza un instrument de percuție, dar și utilizarea acestuia împreună cu alte instrumente, precum și interacțiunea socială. Rezultatele obținute sunt încurajatoare, elevii fiind mult mai dornici să participe și să interacționeze cu profesorul dar și cu ceilalți colegi.

Cuvinte cheie: meloterapie, percuție, instrumente, terapie ocupațională.

Încă din cele mai vechi timpuri, muzica a influențat starea de spirit a omului, maniera acestuia de a percepe anumite evenimente în viață, precum și conotațiile (pozitive/negative) pe care le atribuie stimulilor la care este expus în viața de zi cu zi.

Terapia prin muzică, sau *meloterapia*, este o formă de terapie în care muzica este folosit ca mijloc de exprimare, în loc de vorbire. Cu ajutorul ei, pot fi tratate diverse afecțiuni, blocaje emotionale sau afective, anumite blocaje mentale, agresivitățile ascunse. De asemenea, ea poate duce la calmarea sistemului nervos, relaxare, tratarea stărilor depresive, calmarea stărilor de agitație.

Meloterapia activitatea recuperativ terapeutică are efecte benefice în cazul copiilor deficiențe multiple:

cu

- ♪ **Determină stări afective tonice;**
- ♪ **Reduce stările de tensiune și anxietate;**
- ♪ **Facilitează comunicarea între copil/ educator/ tutore;**
- ♪ **Dezvoltă încrederea în sine și în relațiile cu ceilalți copii.**

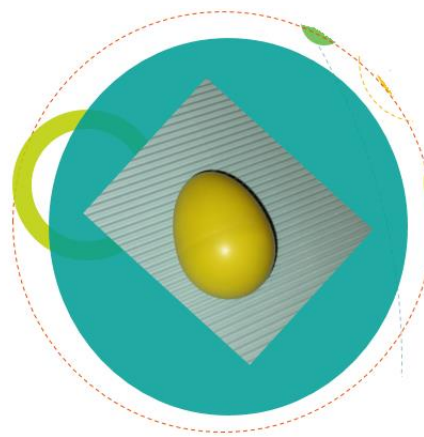
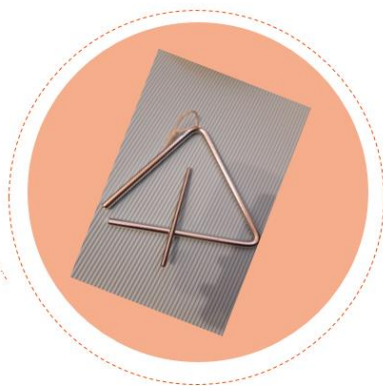
În ce constă magia meloterapiei? Pentru mine este o metodă ce mă emoționează, astfel ajung să cred ca îi pot emoționa și pe cei care doresc să participe la activitate. Este adevărat că nu întotdeauna conexiunea se simte de la început, dar avem nevoie de timp pentru a construi o bază solidă, ca apoi să ne bucurăm de magia acestui lucru.

Activitatea realizată la clasă a avut ca obiective:

- ♪ Încurajarea participării;
- ♪ Dezvoltarea încrederii în sine;
- ♪ Dezvoltarea abilităților de interacțiune socială.

Prin această activitate elevii, nu numai că au dobândit competențe privind menținerea ritmului și distributivitatea atenției ci și formarea, exersarea abilităților psihomotrice generale prin confecționarea unei tamburine folosind ca materiale farfurii de carton și capace metalice .

Pe lângă instrumentul confecționat am mai integrat și alte instrumente: o tobă, un triunghi, și un ou shaker.

Fiecare elev și-a ales un instrument, urmărind cei doi conducători care zboară din floare în floare și simbolurile specifice instrumentelor respectiv:

- ♪ Floarea roșie – reprezentată de tobă;
- ♪ Floarea albastră – tamburina și oul shaker;
- ♪ Floarea galbenă- triunglu.

Pe lângă aceste simboluri mai avem două simboluri speciale, floarea galbenă ce conține trei triunghiuri, cântăm de trei ori și floarea ce conține toate cele trei culori, cântă toate instrumentele împreună

Concluzie:

Folosind această metodă am reușit să mențin curiozitatea și interesul copiilor, o metodă ce se poate aplica la copii cu nevoi educaționale speciale, dar și la cei din școala de masă atât la clasele primare și de gimnaziu.

Bibliografie:

<http://www.psihoterapie-integrativa.eu/meloterapia-psihoterapia-prin-muzica/>

Iamandescu, I.B. (2004). Muzicoterapia receptivă. Premise psihologice și neurofiziologice. Aplicații profilactice și terapeutice. Editura Info Medica, București;

Cooperarea europeană prin intermediul programelor de formare internațională în domeniul educației școlare

Profesor Marinescu Oana,

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă "Alexandru Roșca", Lugoj

Cuvinte cheie: Erasmus+, cooperare, eTwinning, Kahoot, Jigsawplanet, plan de intervenție personalizat, jocuri didactice, abilități digitale.

Abstract: International training mobilities for Teachers are providing both theoretical and practical materials to be used in Special Education field, such as digital tools, documents, good practice examples, etc. The Erasmus+ project KA101 "Every student matters!" is a good example of european cooperation where Teachers, learners, schools and the wide community will benefit from. It is important to have access to different european educational sistem in order to understand how we can improve our sistem, implement different approaches in special education and provide higher quality services to our learners.

Voi începe această lucrare cu afirmația omului de știință Bruce Lipton : "*Evoluția se bazează pe comunitate și cooperare*". Un program orientat în mod special asupra cooperării europene în domeniul educației este Erasmus+, cu care am colaborat prin intermediul proiectului nr. 2018-1-RO01-KA101-048237- "**Fiecare elev contează pentru noi!**", pe care l-am coordonat în perioada 3 septembrie 2018-3 octombrie 2019. În cadrul acestui proiect au fost organizate două cursuri de formare internațională, la care au participat douăsprezece cadre didactice din cadrul CȘEI "Alexandru Roșca" Lugoj.

Prima mobilitate internațională intitulată "Competențe cheie în incluziunea socio-culturală și educațională a grupurilor dezavantajate", desfășurată la Barcelona, Spania, în perioada 12-21 noiembrie 2018 a oferit participanților o mai bună înțelegere a principalelor domenii ale competențelor cheie de care elevii cu nevoi speciale au foarte mare nevoie pentru a se putea integra în comunitatea din care fac parte. Cadrele didactice participante au proiectat două campanii de sensibilizare a opiniei publice și de promovare a elevilor cu CES, au preluat o serie de jocuri de coeziune de grup și intercunoaștere ce pot fi implementate la clasă, dar au și creat un joc după modelul jocului "Grabolo", joc ce poate fi utilizat la clase de elevi cu deficiențe ușoare și moderate.

Un tip aparte de jocuri pe care participanții le-au descoperit sunt jocurile digitale Jigsawplanet și Kahoot. Cadrele didactice de la CȘEI "Alexandru Roșca" utilizează aceste resurse digitale la clasele

de elevi cu deficiențe ușoare, moderate și grave, atât la școala față în față cât și on-line. Elevii participă cu entuziasm aceste jocuri interactive, îmbunătățindu-și astfel abilitățile digitale.

Un alt aspect important al acestei mobilități internaționale a fost vizitarea școlii Turbula, unde participanții au aflat informații relevante cu privire la organizarea și funcționarea sistemului educațional spaniol și sprijinul pe care îl primesc elevii cu CES integrați în învățământul de masă.

Colaborarea internațională s-a materializat și printr-un proiect educațional pe platforma eTwinning, intitulat ” Let’s learn together!”, unde școala noastră are ca partener fondator Organizația non-guvernamentală PETKA (Asociația de educare și formare personală continuă), cu sediul în Macedonia, iar obiectivul principal a fost facilitarea schimbului de bune practici între școala noastră și alte școli sau organizații educaționale din Europa, promovând astfel incluziunea socio-culturală și educațională.

A doua mobilitate internațională din cadrul acestui proiect, intitulată ”Educarea elevilor cu nevoi speciale: strategii eficiente și un mediu de învățare productiv. Abilități de educare și învățare specifice secolului 21”, s-a desfășurat la Roma, Italia, în perioada 11-17 martie 2019.

Participanților le-au fost prezentate informații utile cu privire la educarea și integrarea elevilor cu nevoi speciale în diferite țări europene, tipurile de dizabilități în vederea îmbunătățirii capacității de a colabora eficient la clasă și conștientiza dificultățile cu care se confruntă elevii cu CES, dar și un model nou de Plan de intervenție personalizat, în care implicarea părinților se realizează la un nivel mai ridicat. Au fost preluate o serie de jocuri ce pot fi aplicate la clasă, în vederea facilitării intercunoașterii și a creșterii coeziunii între elevi: Copacul vieții, Discriminare? Nu, mulțumesc, eu prefer toleranța!, etc.

Un alt aspect foarte important al acestei mobilități internaționale a fost vizitarea școlii Ottorino Respighi, unde participanții au identificat faptul că toți elevii cu CES sunt integrați în învățământul de masă, unde primesc sprijin din partea unor profesori itineranți în timpul orelor de curs.

Prin informațiile și materialele distribuite atât colegilor din școală dar și din afara școlii în cadrul consiliilor profesionale, a comisiilor metodice, cercurilor pedagogice și workshop-urilor organizate de școala noastră, prin observarea directă a activităților didactice în cadrul cărora au fost puse în practică instrumente digitale (Kahoot, Jigsawplanet), jocuri de coeziune de grup, de acceptare reciprocă, am concluzionat că această colaborare internațională a avut un real succes.

Reacțiile elevilor, entuziasmul de care dau dovadă atunci când participă la activități care presupun utilizarea platformelor digitale menționate mai sus, îmbunătățirea abilităților digitale ale

acestora, creșterea gradului de toleranță și acceptare reciprocă sunt dovezi clare că proiectul nostru bazat pe cooperare europeană a avut un impact pozitiv asupra elevilor școlii noastre.

A crescut numărul cadrelor didactice care aplică platformele digitale în cadrul lecțiilor on-line dar și față în față. Școala noastră și-a lărgit dimensiunea europeană, promovează tehnici și instrumente didactice moderne crescând astfel calitatea procesului de predare-învățare și oportunitățile de integrare socio-culturală și educațională viitoare a elevilor săi.

Doresc pe această cale să încurajez instituțiile de învățământ și cadrele didactice să promoveze colaborările internaționale, să acceseze fonduri Erasmus + în vederea realizării unor mobilități europene atât a profesorilor cât și a elevilor pentru o dezvoltare personală, profesională și instituțională de succes.

Bibliografie:

1. <https://www.jigsawplanet.com/>
2. <https://create.kahoot.it/login?next=%2Fkahoots%2Fmy-kahoots>
3. http://www.cseiroscajugoj.ro/?page_id=6083
4. <https://twinspace.etwinning.net/82527/home>

Aspecte pozitive ale învățării digitale la elevii cu CES integrați

Gujbă Felicia Anca -Profesor itinerant

C.Ș.E.I. „Paul Popescu Neveanu”Timișoara

Danielescu Aura Codruța -Profesor itinerant

C.Ș.E.I. „Paul Popescu Neveanu”Timișoara

De-a lungul anilor, s-au înființat școli experimentale, s-au imaginat noi modele de educație, s-a creat un cadru moral și material adecvat aspirațiilor și nevoilor copilului, realizându-se sinteză echilibrată între cererile societății și așteptările copilului.

Cu toate progresele obținute, cu toate ameliorările aduse conținuturilor educației, subsistemului de formare a personalului didactic, problema calității vieții școlare și a statutului copilului în cadrul procesului instructiv- educativ continuă să fie o problemă deschisă.(Negovan, 2006)

Problematika persoanelor cu nevoi speciale, a celor cu dizabilități este una cu ramificații puternice în toate sferile societății, nu doar în domeniul educației. În acest sens discursurile la toate nivelurile sociale și politice vizează aspecte legate de egalitate pentru toți oamenii, acces egal la resursele societății, fie ele de natură materială sau nu.

Incluziunea nu este un concept sterp, aplicat doar la mediul școlar. Din contră, problematica incluziunii, a diversității, este o sursă fecundă de politici, dezbateri și acțiuni CES (special educational needs)/ cerințe educative speciale – această sintagmă, se raportează la „cerințele în plan educativ ale unor categorii de persoane, cerințe consecutive unor disfuncții sau deficiențe de natură intelectuală, senzorială, psihomotrice, fiziologice etc. sau ca urmare a unor condiții psihoafective, socioeconomice sau de altă natură”; aceste nevoi pun persoana/elevul într-o situație de dificultate în relație cu persoanele din jur, condiție care nu-i îngăduie o existență sau o valorificare în condiții normale a potențialului aptitudinal și intelectual de care acesta dispune și induce un sentiment de inferioritate ce accentuează condiția sa de persoană cu cerințe speciale.

„Cerințele educative speciale solicită abordarea actului educațional începând de la capacitățile elevului deficient sau aflat în greutatea de a înțelege și a valorifica conținutul învățării, și nu de pe poziția educatorului sau a dascălului care desfășoară activitatea instructiv-educativă în condițiile unei clase de elevi mai mult sau mai puțin omogene”.(Gherguț, 2005)

Copiii cu cerințe speciale au nevoie de următoarele condiții: flexibilitate didactică, protecție socială, integrare socială și școlară, condiții de stimulare, individualizarea educației.

Sintagma CES desemnează ”necesitățile educaționale complementare obiectivelor generale ale educației școlare, necesități care solicită o școlarizare adaptată particularităților individuale și/sau

caracteristice unei deficiențe (ori tulburări de învățare), precum și o intervenție specifică, prin reabilitare/recuperare și compensare corespunzătoare.” (E Vrăsmaș & Vrăsmaș, 1993)

Definitor pentru progresul copiilor este modul în care aceștia conectează informațiile și procesele psihice specifice învățării. Ca proces, învățarea implică o serie de componente psihice, diferite de la un copil la altul.

A răspunde diferențiat la diversitate înseamnă antrenarea capacităților/resurselor personale și de grup, având la bază personalizarea/individualizarea traseului educațional între actorii procesului didactic.(Gherguț, 2016)

Pentru a găsi cea mai bună formă de educație pentru copiii cu dizabilități, a unor programe care să îi ajute în stimularea potențialului și sprijinirea dezvoltării acestora, se va pune accentul pe o identificare și evaluare a dizabilităților, ca și a cerințelor de educație speciale. Studiarea activității copilului și a produsului muncii sale se impune ca o modalitate indispensabilă în metodologia cunoașterii psihopedagogice de către profesor. Aceasta se constituie ca o metodă complexă, în care se îmbină: observarea, convorbirea, îndrumarea, evaluarea și aprecierea.

În mânăuirea acestui complex de metode de cunoaștere și acțiuni educative și evolutive, cadrul didactic trebuie să-și precizeze din timp ce aspecte anume are de urmărit în cazul fiecărui copil.

Integrarea copiilor cu dizabilități în școala de masă a apărut ca o reacție firească și necesară a societății, aceasta având obligația de a asigura o normalizare și o reformare a condițiilor de educație pentru persoanele cu cerinte educative speciale.

În concluzie, în plan psihopedagogic termenul de cerințe educative speciale „, subliniază cu claritate necesitatea individualizării evaluării și demersului educațional”(Mara, 2009) , iar educația incluzivă presupune,„eliminarea barierelor în învățare și asigurarea participării tuturor celor vulnerabili la excludere și marginalizare printr-o abordare strategică menită să faciliteze necesarul învățării pentru toți copiii”(Mara, 2009)

Tehnicile moderne de învățare pentru a fi eficiente, trebuie să aibă un anumit grad de interactivitate cu subiectul uman și să transmită informația pe mai multe canale (text, sunet și imagini) într-o manieră asociată. Școala contemporană nu poate fi concepută fără computer. Combinând tradiționalul cu modernul, metodele diversificate accentuează caracterul aplicativ/interactiv al predării, favorizând totodată motivația elevilor pentru învățare.

Profesorul trebuie să integreze resursele TIC în procesul instructiv-educativ, aceasta ducând la o creștere a performanțelor școlare, cu condiția ca elevii să posede cunoștințe minime de utilizare a calculatorului. Tocmai de aceea este necesar ca orele de informatică și TIC să fie introduse la toate profilurile și la toate treptele de învățământ. De asemenea, profesorul ar trebui să lucreze cu grupe

mici de elevi, clasele să fie dotate cu calculatoare performante conectate la Internet, ar trebui realizate în școli biblioteci de programe și sisteme expert în acord cu curriculum-ul școlar în curs de reformare. Toți profesorii ar trebui să posedă pe lângă cunoștințele teoretice și practice aferente disciplinei studiate și abilități de utilizare a calculatorului, precum și programele de bază TIC. Prioritatea de bază ar trebui să fie concentrarea pe utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor de către profesori și elevi, dar ar și trebui realizate cât mai multe cercetări metodice privind implementarea TIC în educație. TIC nu trebuie să fie doar un instrument pentru a prezenta conținuturile existente într-o altă manieră, ci trebuie să ducă la modificarea modului de gândire și a stilului de lucru la clasă al tuturor profesorilor. Fiecare elev are dreptul la succes școlar și la atingerea celor mai înalte standarde curriculare posibile, de aceea trebuie găsite cele mai bune metode pedagogice adecvate pentru fiecare în parte. Nu trebuie deci să renunțăm la cretă, tablă și burete, la lucrul cu manualul, la rezolvarea de probleme și la efectuarea experimentelor reale deoarece trebuie să se realizeze o legătură directă între experiența practică și ideile teoretice.

Avantajele utilizării TIC: motivarea elevilor, dezvoltarea interesului pentru studiu; lecții diferențiate în funcție de potențialul fiecărui elev; învățarea individualizată; învățare activă, eficientă, interactivă; asigură accesul pentru toți la noile tehnologii; evaluare cu un grad mai mare de obiectivitate și adaptată la nivelul de dezvoltare al elevilor; creșterea randamentului profesorului, încurajarea inovației didactice; dezvoltarea abilităților de lucru cu calculatorul; dezvoltarea abilităților de lucru în echipă; climat de cooperare.

Față de metodele și uneltele clasice de predare conținutul jocurilor în format digital, calitatea materialelor suport pentru învățare, transformarea unor obiective didactice într-un joc educativ pe calculator îl face pe elev (copil) să accepte inconștient sarcinile propuse, astfel, el urmează povestea propusă, intră în joc și acumulează noi cunoștințe fără a depune un efort clasic de învățare. Se îmbină cele trei elemente: joc, tehnologie (calculator) și obiective educaționale. Față de metodele clasice de învățare în care sarcina este expusă clar, sarcinile dintr-un joc educațional poartă hainele unei povești. Scenariul joacă un rol esențial: obiectivele educaționale sunt mascate pentru a fi atractive, mediul atrăgător cu personaje simpatice care îi livrează diverse sarcini "îl păcălesc", copilul nu resimte presiunea rezultatului, învață fără să conștientizeze acest lucru, iar reușitele sale sunt percepute ca un rezultat al propriilor acțiuni.

Folosirea TIC nu este un scop în sine, ci un mijloc de a satisface anumite cerințe prin care procesul de învățare devine din ce în ce mai personalizat, individualizat și eficient. Obiectivul principal este de a planifica eficient și a efectua activități accesibile copilului cu dizabilități, de a încuraja progresul, precum și consistența acestuia într-o varietate de situații. Există o necesitate reală de a planifica eficient un curriculum TIC extins și echilibrat pentru a fi adecvat necesităților de

dezvoltare și facilitare a accesului în societate a elevilor cu CES. Trebuie pus accentul pe rolul tehnologiei informației în cadrul curriculum-ului pentru acești elevi și să încercăm să ne asigurăm că toți elevii au acces la acest sistem și că progresează cu ajutorul acestuia.

Elevii cu dizabilități sunt expuși unui anumit risc. Se știe că, în mod proporțional, aproape de două ori mai mulți elevi cu dizabilități renunță la școală, ei se confruntă cu mai multe probleme decât colegii lor fără dizabilități. De exemplu, copiii cu tulburări de atenție au probleme de disciplinare, note mici sau incapacitatea de a-și împlini sarcinile. Copiii cu tulburări emoționale și/sau comportamentale sunt predispuși deficiențelor academice la multe materii cum ar fi cititul, matematica și scrisul. După ce termină școala, acești elevi se confruntă cu tot felul de probleme la găsirea unui loc de muncă și la integrarea lor în societate. Având în vedere faptul că, în ultimii 40 de ani, s-a extins folosirea tehnologiei în clasă, a apărut speranța unei îmbunătățiri a participării la activitățile din clasă a copiilor cu dizabilități. Aplicațiile bazate pe utilizarea calculatorului, cuplate cu un software nou și îmbunătățit și cu dispozitive mai bune de adaptare, ar putea fi de mare ajutor copiilor cu dizabilități, pentru finalizarea educației lor și pentru a deveni productivi în societatea din care fac parte. Computerele sunt folosite de elevii cu dizabilități pentru a efectua diferite exerciții specifice. Învățarea „de la” calculatoare, ca abordare educațională a tehnologiei, poate lua multe forme, inclusiv introducerea de către profesor a unor subiecte noi și acordarea de oportunități de învățare individuală. Pe de altă parte, învățarea „cu ajutorul” calculatorului este folosirea calculatorului ca instrument de învățare. Prin această abordare, educatorii au realizat beneficiile utilizării calculatorului, inclusiv accesul la Internet, ca mijloc de îmbunătățire a abilităților elevilor de rezolvare a problemelor. Această abordare extinde orizontul elevilor dincolo de pereții sălii de clasă în lumea telecomunicațiilor, a cercetării on-line și accesul la resurse pe care comunitatea din care face parte nu i le poate asigura pe plan local. În matematică, profesorii “au îmbrățișat IBC-ul ca pe un instrument eficient de transmitere a metodelor practice de care au nevoie elevii pentru deprinderea abilităților”. Meditația, care implică un copil mai mare sau un adult, s-a dovedit a fi eficientă în îmbunătățirea rezultatelor și a motivației academice - în cazul elevilor expuși riscurilor. Prin intervenții bazate pe tehnologie înțelegem intervenții ale căror caracteristici fundamentale au fost practici bazate pe tehnologie, aici fiind incluse „intervenții pe computer sau video, programe multimedia, evaluare bazată pe tehnologie și înregistrări audio cuvânt cu cuvânt”.

Folosirea suplimentară a computerului ca o modalitate de învățare este eficientă nu doar pentru familiaritatea intervenției de instruire, ci și pentru abilitatea elevilor de a ține parțial pasul cu prezentarea și pentru motivația adițională, inerentă în folosirea computerului.

Instrumentele și resursele TIC folosite de către cadrele didactice în desfășurarea lecțiilor au o multitudine de efecte pozitive asupra procesului instructiv-educativ al copilului cu CES:

- personalizează procesul de învățare
- utilizează diversitatea în actul educațional
- motivează și implică elevii în sarcinile de lucru în măsură mai mare decât metodele clasice
- ajută la contextualizarea anumitor concepte
- contribuie la utilizarea unor informații din sursele online

Așadar, lecțiile digitale structurate coerent și pliate pe nevoile specifice ale copilului cu cerințe educative speciale, asigură o calitate superioară actului educațional și completează cu succes metodele tradiționale de predare-învățare.

BIBLIOGRAFIE

Folostina, R, Simion, E. (2020). *Învățarea digitală la copiii cu nevoi educaționale de suport*.

București: Editura Universitară

Gherguț, A. (2005). *Sinteze de psihopedagogie specială*. Iași: Editura Polirom.

Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*. Iași: Editura Polirom.

Mara, D. (2009). *Strategii didactice în educația incluzivă* (a II a). București: Editura Didactică și Pedagogică.

Negovan, V. (2006). *Introducere în psihologia educației* (a II a). București: Editura Universitară.

Vrăsmaș, E, & Vrăsmaș, T. (1993). *Copiii cu cerințe educative speciale [Children with special educational needs]*. *Revista de educație specială*, 1.

„CROSS THE BRIDGE - Nr. 2019-1-Ro01-KA101-061746

Proiectul Erasmus + în beneficiul elevilor cu CES

Proiect cofinanțat de Comisia Europeană prin Programul Erasmus+. Toate informațiile reprezintă responsabilitatea exclusivă a echipei de proiect iar Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale și Comisia Europeană nu sunt responsabile pentru modul în care este folosit conținutul acestor informații.

Prof. psih. Mariana HEBER, C.S.E.I. ”Constantin Păunescu”, Recaș

Prof. psihoped. TOMIČ L. Ion, C.S.E.I. ”Constantin Păunescu”, Recaș

Argument

În ultimii ani în școală s-au desfășurat mai multe proiecte pentru creșterea incluziunii și combaterea absenteismului elevilor. Aceste proiecte s-au înscris pe direcția planului de dezvoltare european 2015-2021 în care alinierea la normele europene reprezintă o necesitate. O școală europeană se bazează pe profesionalism (asigurat prin pregătirea calitativă în plan internațional al profesorilor) și ia în considerare atât toți actorii implicați cât și contextul european actual. De aceea în planul de dezvoltare a școlii se regăsesc **dezvoltarea profesională** a personalului, COLABORAREA ȘCOALĂ-FAMILIE-COMUNITATE, dezvoltarea relațiilor europene. Școala noastră gestionează situații grave și oarecum tipice pentru alte școli din comunități mici multietnice și este esențial accesul la formare de calitate în context european. La nivel de școală ne confruntăm cu absenteism și conflictualitate, derivate din mediul în care trăiesc elevii. Recent a crescut numărul elevilor din familii nomade, născuți în diverse orașe europene, care au petrecut sau petrec ani de viață în contact sporadic cu diferite culturi. Aceștia întâmpină dificultăți în a se conforma procesului instructiv educativ și a frecvența școala. Alături de ceilalți elevi cu nevoi speciale (din familii cu statut socio-economic scăzut și centre de plasament), copiii se lovesc de toleranță scăzută a comunității față de tabloul comportamental derivat din contextul lor de viață. De cele mai multe ori este dificil pentru ei să se simtă acceptați și integrați și să găsească motivația necesară unei evoluții personale și profesionale. Părinții copiilor nu văd întotdeauna relevanța unui proces educațional continuu. O mare parte a părinților sunt doar absolvenți ai ciclului primar (40% conform R.A.E.I. din 12.10.2018) și au locuri de muncă temporare în țară sau străinătate. Pentru a răspunde acestei

situații în ultimii ani școala a pus accent pe formarea unei echipe de cadre didactice motivate și bine pregătite în context european care să crească atractivitatea și eficiența educației. Profesorilor le lipsesc însă abilitățile de abordare și cooptare eficientă a celorlalți factori care au relevanță în procesul educațional (părinți, membrii ai comunității locale). Deși creșterea calității educației oferite se regăsește în RAEI pentru anul 2017-2018 și în raportul cu numărul 2987/15.10.2018 (realizat pe baza chestionarele aplicate părinților), rezultatele în ceea ce privește participarea școlară a copiilor și modul în care aceștia se simt acceptați și valorizați nu sunt cele așteptate. Elevii înregistrează încă un număr mare de absențe și se simt devalorizați în comunitate pentru că au CES. Din discuțiile purtate în cadrul orelor de consiliere și orientare și comisiilor metodice au fost identificați mai mulți factori responsabili pentru această stare de fapt. Deși elevii consideră procesul educațional unul atractiv, faptul că nu sunt sprijiniți și monitorizați de părinți în participarea școlară duce la demotivare și la alegerea unor variante facile de evitare a responsabilităților și obținere a unor beneficii imediate. La nivelul comunității nu există o pârgie care să stimuleze participarea școlară și integrarea acestor copii alta decât stimularea materială prin bursa școlară la ciclul profesional (care poate fi ușor suplinită dacă un copil de vârstă mai mare lucrează câteva zile ocazional).

În crearea unui *mediu școlar incluziv* o componentă importantă o reprezintă activitatea cu părinții: competența percepută a părinților, atitudinile și credințele părinților față de școală, comunicarea cu părinții (discutarea preocupărilor, ascultarea, producerea de informații scrise), implicarea părinților în viața școlii și învățarea copilului lor.

Școala europeană devine o premisă a incluziunii sociale active, în contextul globalizării tuturor domeniilor de activitate. Managementul strategic eficient este un element cheie pentru o școală de succes și o ajută să țină pasul cu schimbările și tendințele actuale. Cursurile de dezvoltare profesională s-au focusat până acum pe creșterea calității procesului de predare-învățare. Ariile care se propun a fi îmbunătățite prin intermediul proiectului sunt dezvoltarea resurselor umane și dezvoltarea relațiilor durabile cu comunitatea și a capacității de cooperare la nivel internațional. Pentru satisfacerea nevoilor menționate proiectul și-a propus, prin 4 *mobilități*, echiparea cadrelor didactice și a echipei manageriale cu competențe de abordare eficientă a tuturor factorilor implicați în educație, colaborarea cu instituții europene cu experiență, dezvoltarea abilităților de realizare a unei strategii coezive ce pune la un loc elevi -*școala-părinții-comunitate*.

Pentru a reuși *integrarea cu succes* și recuperarea elevilor cu CES în școala noastră, cadrele didactice s-au implicat activ într-un proces de dezvoltare profesională și personală în

beneficiul elevilor. Astfel, în perioada 01.06.2019-31.12.2021 C.S.E.I. „Constantin Păunescu” Receaș, a devenit beneficiarul proiectului „**Cross the Bridge**”- nr. 2019-1-RO01-KA101-061746 desfășurat prin programul **Erasmus+** finanțat prin fonduri europene. Acesta își propune dezvoltarea profesională a 24 cadre didactice prin 4 cursuri internaționale, pentru a preveni absenteismul școlar printr-o abordare sistemică. **Activitățile** de mobilitate în scop de formare continuă au inclus:

1. **Cursul „Yes, I can: Special Needs Students and Inclusive Education” organizat de Primera Group, desfășurat în Slovenia** în perioada februarie 2020. Cursul a abordat specificul lucrului cu părinții și elevii cu CES și pune accentul pe încurajarea unui mediu școlar mai larg pentru educația incluzivă. Au fost analizate puncte forte și slabe ale elevilor și profesorilor și interacțiunile dintre ei, diferențele dintre modalitățile de înțelegere a problemelor apărute care sunt influențate și de ceea ce este mai puțin vizibil: psihodinamica, stările predominante ale profesorilor/părinților, serviciile de consiliere școlară, abordările predominante și cele conexe. Odată ce experiențele fundamentale și mai puțin vizibile ale elevilor sunt înțelese, reacțiile lor emoționale și comportamentale puternice pot fi văzute diferit de către profesori și îngrijitori ajutând adulții sau chiar colegii în prevenție și dezvoltarea unor strategii de coping.

2. **Cursul „School–Parents –Community Co-operation Course” organizat de Newark School Malta- participare 6 profesori.** Cursul a abordat modul în care școala ajută comunitatea și modul în care elevii, părinții, profesorii, comunitatea urmăresc un scop comun, prin intermediul prezentărilor unor campanii și exemple de bună practică, întâlnirea cu delegați ai consiliului local Malta, cu asociații părinți-copii, vizite la școli internaționale din Malta, exemple de proiecte în care se întâlnesc comunitate-părinti-profesori. Această mobilitate a fost realizată în cursul lunii martie 2021.

3. Participarea a 6 profesori la **cursul "Parents & Teachers building bridges"- organizat de iDevelop Teacher Training, Spania.** Cursul a analizat scopurile, nevoile și așteptările legate de factorii cheie a sistemului educațional, concentrându-se pe rolul esențial al profesorilor în construirea unei echipe eficiente. Profesorii își vor extinde abilitățile pentru a construi o relație bună cu părinții învățând noi instrumente de comunicare (metode de comunicare non-violență și metoda lui Enright). În plus vor experimenta implicarea a noilor tehnologii în construirea relațiilor cu părinții, vor înțelege rolul important al empatiei și sentimentelor în cazul rezolvării de probleme în comunitatea școlară. Participanții vor pregăti un mic ghid despre construirea unui bun parteneriat cu părinții astfel încât la final să beneficieze de strategii gata făcute care pot fi adaptate la situații concrete. În plus a fost o excelentă oportunitate de a dobândi abilități de interrelaționare cu persoane

din diverse medii sociale și culturale, de a învăța modalități de implicare a autorității locale/comunității în interesul beneficiarilor, de a construi relații cu alte școli europene și de a câștiga experiența într-un context intercultural și internațional pentru a implementa viitoare parteneriate .

4. Cursul „Improving School Management: from Single Person to a common Strategy” – organizat de DOREA Educational Institute WTF, Cipru care s-a adresat managerilor școlari și membrilor echipei, s-a desfășurat în Porto, Portugalia și au participat un număr de 6 persoane . Cursul a analizat modul de creare a unei viziuni organizaționale și construirea unei abordări sistemice a dezvoltării organizației. Participanții au învățat metode de creare a unei abordări globale (whole school approach), strategii eficiente de planificare, au împărtășit bune practici de managementul resurselor umane și cunoștințe de stabilirea unei bune colaborări cu părinții, au devenit mai conștienți de rolul directorului și a echipei. În esență profesorii vor fi încurajați să-și organizeze propriul sistem de calitate și să-și crească capacitatea de a colabora la nivel internațional

Primul curs organizat în cadrul proiectului - **"Yes I Can: Special Needs Students and Inclusive Education"**. Cursul „*Yes I Can: Special Needs Students and Inclusive Education*” organizat de Primera Group în Ljubljana, Slovenia, abordează specificul lucrului cu părinții copiilor cu CES, punând accentul pe încurajarea unui mediu școlar mai larg pentru educația incluzivă.

Cursul s-a desfășurat pe parcursul a 7 zile în februarie 2020 și a abordat specificul lucrului cu părinții copiilor cu CES punând accentul pe încurajarea unui mediu școlar mai larg pentru educația incluzivă. Șase profesori din cadrul școlii, au dezvoltat competențe și abilități prin intermediul prezentărilor, vizitelor de studiu, grupurilor de lucru, dezvoltând strategii eficiente pentru lucrul cu copii cu CES și părinții acestora. Activitățile s-au bazat pe demonstrații practice, abordare hands-on și participare activă în cadrul unui grup compus din participanți internaționali: Spania, Suedia, Franța.

În perioada 21-28 martie 2021 un grup de 6 profesori au participat la **School-Parents – Community Co-operation Course**” organizat de **Newark School Malta**. **Chiar dacă au fost** condiții de pandemie s-a reușit deplasarea acestor profesori spre destinația de formare continuă. S-a asigurat respectarea legislației europene privind măsurile de siguranță pentru călătorii pe timp de pandemie. La întoarcere s-a făcut prima diseminare de informații în cadrul ședinței consiliului profesoral online. Urmează și celelalte diseminări de informații conform proiectului aprobat: ședințe de lucru cu personalul didactic, workshop-uri, diseminări la nivel județean în cadrul cercurilor pedagogice etc.

Mobilitatea de personal la cursul "Parents & Teachers building bridges"- organizat de iDevelop Teacher Training- Sevilla, Spania s-a derulat în perioada 11-18 aprilie 2021, la acest curs au participat un număr de 6 cadre didactice care au fost selectate conform procedurii aprobate de conducerea centrului descrisă în proiectul evaluat de Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale și Comisia Europeană, la fel ca pentru toate mobilitățile de personal care au fost derulate conform proiectului „**Cross the bridge**”.

În perioada 02.05-09.05.2021 s-a desfășurat mobilitatea pentru participare la cursul **Cursul „Improving School Management: from Single Person to a common Strategy” –organizat de DOREA Educational Institute WTF** care a avut loc în Porto. Principalul beneficiu al acestei participări este modul de creare a unei viziuni organizaționale și construirea unei abordări sistemice a dezvoltării organizației, reactualizarea unor cunoștințe de management strategic, exersarea unor tehnici terapeutice de abordare a echipei multidisciplinare, perspective internaționale de dezvoltare a managementului organizației școlare, dezvoltarea culturală prin vizitarea principalelor obiective istorice și culturale ale orașului Porto și nu în ultimul rând exersarea comunicării în limba engleză.

Echipa de proiect este pregătită să asigure managementul proiectului, în toate etapele sale: **pregătirea** a debutat cu o întâlnire în cadrul școlii cu toate părțile interesate (profesori, personal de conducere) în care s-au discutat nevoile și disponibilitatea de implicare a profesorilor. S-a stabilit echipa de proiect, responsabilă cu scrierea aplicației, implementarea și evaluarea proiectului. Pentru acțiunile de mobilitate au fost selectați și contactați furnizori de formare care oferă cursurile cele mai apropiate ca și conținut de nevoile identificate (explicate în European Development Plan). Am luat în considerare și disponibilitatea pentru parteneriat a furnizorilor și promptitudinea răspunsului.

Mediatizarea proiectului include pe tot parcursul comunicate în presa scrisă și on-line, postări pe pagina web a școlii și pe rețelele de socializare, articole în publicații de specialitate, articole de specialitate, postări online pe rețelele de socializare și mass-media, sub monitorizarea coordonatorului principal.

Monitorizarea activităților de mobilitate a fost făcută de către coordonatorul proiectului. Fiecare grup și-a desemnat, într-o întâlnire prealabilă o persoană responsabilă cu monitorizarea activităților desfășurate. Aceasta a informat coordonatorul privind aspecte legate de participarea la curs și bună-starea participanților prin mesaje telefonice sau e-mail. La întoarcere, fiecare grupa a prezentat membrilor echipei de proiect un jurnal de învățare și poze realizate pe parcursul mobilității.

În proiectele Erasmus anterioare **Diversity Puzzle** și **Present for Your Future**, școala noastră a folosit deja platformele eTwinning, School Education Gateway și Erasmus+ Project Results Platform. Pentru căutarea furnizorilor de cursuri a fost folosită platforma SEG precum și rețelele de socializare (grupurile dedicate proiectelor Erasmus+). Toți profesorii participanți la proiectul de mobilitate anterior au deja cont pe platforma eTwinning și folosesc resursele acesteia. Înainte de prima mobilitate s-a organizat o sesiune de prezentare a platformei eTwinning pentru toate cadrele didactice din școală. Aceasta a fost organizată de către un membru al echipei de proiect, astfel încât și alți profesori din școală să poată utiliza platforma pentru optimizarea procesului educațional. Pentru participanții la mobilitate sarcina înscrierii pe platforma a fost menționată în contractul de mobilitate. Platforma eTwinning permite comunicarea, colaborarea, dezvoltarea proiectelor între profesorii din țările europene implicate. De asemenea promovează colaborarea între școlile din Europa prin intermediul folosirii tehnologiei informației și comunicării, furnizând suport, instrumente și servicii pentru școli. Pe parcursul proiectului, școala intenționează să utilizeze de resursele platformelor menționate pentru a asigura buna implementare și vizibilitate a rezultatelor.

Rezultate așteptate: Pentru îndeplinirea obiectivelor am considerat necesară participarea la mobilități care să abordeze mai multe aspecte ale problematicii, cu accent pe punctele slabe în școala în momentul actual, la depunerea apelului din 2019, (cooperare cu părinții, abordare holistă). În urma participării la cele 4 mobilități se așteaptă ca participanții să se constituie ca o echipă coezivă, să dobândească încredere și să învețe modul în care se pot implica la nivelul comunității astfel încât mesajul lor să aibă impactul dorit. Profesorii vor înțelege comportamentul copiilor într-un cadru mai larg, în care participarea și interesul școlar sunt influențate de contextul de viață specific. În acest sens, vor introduce metode și tehnici de lucru adaptate și interactive astfel încât elevii să simtă că devin parte activă a propriei lor educații și că au influență asupra acesteia. Elevii sunt actorii principali în parteneriatul școală-familie. Colaborarea cu familia ajută școala și părinții să dezvolte un consens în ceea ce privește comportamentele dezirabile astfel încât copiii să primească un mesaj non-contradictoriu de la școală și de acasă. Competențele de lucru și de cooperare dobândite de profesori se vor transpune în proiecte de parteneriat pentru stimularea participării școlare a copiilor. Când școala, familia și comunitatea încep să colaboreze elevii primesc suportul necesar pentru a avea succes în școală și în viață. Studiile au arătat ca dezvoltarea și implementarea unor astfel de parteneriate îmbunătățesc: prezența la școala a elevilor, performanța școlară a acestora, relația familie-școală, sprijinul din partea comunității de care școala are nevoie.

Competențele dobândite de participanți, atât prin cursuri cât și prin activitățile de diseminare postcursuri contribuie la implementarea unei abordări sistemice la nivel de școală-părinți-comunitate. Printre competente putem enumera:

- experimentarea unor abordări care să permită învățarea diferențiată eficientă a elevilor
- stimularea punctelor tari ale fiecărui elev prin așteptări adecvate pentru fiecare
- practicarea relațiilor eficiente cu părinții elevilor cu CES
- încurajarea unui mediu școlar mai larg pentru educație incluzivă
- dezvoltarea personală a participanților
- identificarea strategiilor prin care școala ajută comunitatea și a modului în care elevii, părinții, profesorii, comunitatea urmăresc un scop comun
- creșterea abilităților de lucru în echipă
- dezvoltarea cunoștințelor de management strategic al școlii
- îmbunătățirea abilităților manageriale
- învățarea unor metode implementare a unei abordări globale (whole school approach)

Profesorii sunt încurajați să-și organizeze propriul sistem de calitate și să-și crească capacitatea de a colabora la nivel internațional. Școala și personalul implicat atât ca beneficiari direcți ai mobilităților cât și beneficiarii indirecți elevi, părinți, comunitate, ceilalți membri ai corpului profesoral vor avea de câștigat prin participarea la activitățile de diseminare organizate de participanți, totul pentru a crește șansele de reușită în viață a elevilor cu cerințe educative speciale.

Bibliografie:

1. Program de dezvoltare instituțională CSEI Constantin Păunescu-2015-2020
2. Proiect Erasmus Cross the Bridge Nr. 2019-1-Ro01-KA101-061746

Tradiție versus inovație în educație

Prof. Ivănescu Gabriela-Ruxandra
C.S.E.I. „Paul Popescu Neveanu” Timișoara

„Profesorii își deschid ușa. De intrat, trebuie să intri singur.” (proverb chinezesc)

Necesitatea organizației școlare inovative este determinată de evoluția globală a învățământului, dinamică ce este orientată spre racordarea învățământului și a societății la tendințele de aliniere ale politicilor educaționale la principiile promovate în Uniunea Europeană.

De-a lungul timpului, învățământul românesc a cunoscut o continuă transformare și dezvoltare sub aspectul conținutului, tehnologiei didactice, având drept reper didacticometodic formarea de competențe. Au fost asimilate noi concepte care au determinat inovarea activității cadrelor didactice: educația centrată pe copil, educația incluzivă, didactica axată pe competențe, standarde educaționale, evaluare prin descriptorii etc.

Inovația în domeniul educației reprezintă un subiect complex și necesită a fi studiat la mai multe niveluri: la nivelul indivizilor care suportă efectele unei schimbări sau care îi determină pe alții să inoveze, la nivelul comunității sau al mediului ambiant mai larg, unde unele inovații sunt acceptate iar altele vin în contradicție cu valorile existente.

Dimensiunea individuală a inovațiilor organizaționale este fundamentală, iar personalul administrativ, didactic și non-didactic trebuie să înțeleagă, să vrea și să poată implementa inovații, trebuie să acumuleze cunoștințe noi, să analizeze mai multe informații, să abordeze sarcini noi, să-și îmbunătățească gradul de competență și să-și modifice obiceiurile de muncă, valorile și atitudinile față de modul de lucru în instituția de învățământ. Abilitatea de inițiativă a cadrelor didactice și manageriale devine un factor de dezvoltare mult mai important în condițiile actuale, decât operarea cu resurse materiale, de aceea asigurarea succesului nu se concentrează în jurul problemei de deținere a resurselor materiale, dar pe capacitatea de înnoire rapidă, pe abilitatea de inovație (Rusov, 2019).

Bolam (1970, apud. Rusov, 2019) oferă un cadru conceptual al inovației, care accentuează patru factori: agentul schimbării, inovația, sistemul utilizatorului și procesul inovator în raport cu coordonata timpului. Cadrul propus subliniază natura iterativă a procesului inovator și oferă o formă de organizare a volumului de muncă realizată anterior, o modalitate de concepere a procesului schimbării și o indicație cu privire la introducerea schimbării.

Profesorul a avut și va avea în continuare un rol esențial în formarea elevului, în desăvârșirea personalității acestuia. Dacă în trecut, dascălul decidea totul cu privire la procesul instructiv-educativ, acum el trebuie să devină doar un liant în formarea elevului, un suport pentru dezvoltarea autonomiei și pentru formarea în spiritul responsabilității și culturii civice.

Se pune din ce în ce mai mult accentul pe caracterul formativ al educației. Cadrul didactic nu mai este transmițător, ci facilitator, folosind dialogul și cooperarea în relația cu elevii.

Dacă altădată metoda predominantă de desfășurare a lecției era expunerea, care oferea posibilitatea profesorului să-și etaleze bagajul de cunoștințe, astăzi se pune accent pe metode moderne, interactive, care să transforme profesorul în manager al învățării, iar elevului să i se creeze cadrul unei manifestări proprii, pentru a-și putea forma puncte de vedere personale, experiențe și trăiri din care poate învăța lucruri noi și utile pentru viitor.

Dincolo de latura informativă a educației, trebuie să se pună accent pe formativ, astfel încât elevii să poată face față unor situații noi, care necesită nu numai cunoștințe solide, ci și capacități și competențe. Însuși procesul de învățământ se îmbogățește cu o nouă latură, evaluarea, care vine să completeze predarea și învățarea, astfel încât cadrul didactic își sporește atribuțiile, dar, pe de altă parte, dă posibilitatea elevului să ia parte la instruirea proprie, profesorul coordonând acest proces.

Lecția, ca formă de bază a desfășurării instrucției și educației, devine o suită de evenimente care pot fi segmentate, fiecare având coerență și conducând elevii spre realizarea obiectivelor.

Câmpul școlar educativ modern se desfășoară, așadar, între două elemente care trebuie să participe în egală măsură. Profesorul, manager și formator al procesului instructiv-educativ, și elevul, obiect și subiect al acestui proces, dobândind autonomie și formându-se în spiritul responsabilității și al culturii civice. Pedagogia activă, caracteristică învățământului modern, face posibilă trecerea de la transmiterea de cunoștințe la formarea de deprinderi și de abilități, accentuând astfel latura formativă a educației.

Pedagogia modernă modifică, astfel, rolul jucat de polii educaționali, mutând accentul pe elev. Abandonarea limbii de lemn, folosirea unui discurs nou, mobilizarea elevilor în procesul educativ sunt numai câteva dintre caracteristicile acestei pedagogii. Întrebarea dominantă a învățământului modern este ce rol alege școala să joace în societatea actuală și cât de pregătită este ea să facă față schimbărilor provocate de globalizare. Idealul educațional este legat de valorile culturale ce trebuie asimilate, de tipul de personalitate impus de societate, dar și de nevoile elevului. Nu mai este vorba de un model educațional standard, ci de unul dinamic, în concordanță cu noile realități și capabil să reziste la schimbări.

Așadar, cadrul didactic nu mai este transmițător, ci facilitator de cunoștințe, folosind dialogul și cooperarea în relația cu elevii. Acest profesor va ști să coordoneze procesul educativ,

astfel încât toți elevii să atingă obiectivele stabilite și va fi capabil, de asemenea, să-l ajute pe elev să-și formeze capacități de muncă individuală și să folosească ceea ce a dobândit.

Experiența tradiției și capacitatea de inovare și de creativitate sunt noile repere ale școlii, care propune educații noi, în acord cu societatea globală: educația pentru pace, educația ecologică ori educația pentru o societate multiculturală. De asemenea, metoda predominantă de desfășurare a instrucției este metoda euristică, deoarece învățarea prin descoperire asigură elevilor o dobândire conștientă a conținutului curricular, acesta fiind ușor de reactualizat, o dată trecut prin filtrul propriu.

Școala trebuie să încurajeze formarea unui spirit critic, a unor atitudini pozitive și a studiului individual, antrenând elevii în activități diverse și diversificate, pentru a-i face să renunțe la rolul pasiv.

Elevii iubesc să descopere, să fie detectivi, să se joace, chiar și adolescenții, atât de sofisticată emoțional. Este un mod interesant de a ne cunoaște unii cu ceilalți și de a afla lucruri importante sub formă de jocuri interactive. De fiecare dată trebuie analizate aceste experiențe pentru a le conștientiza. O imagine face cât o mie de cuvinte.

Bibliografie

- Cosmovici, A., (1985). *Adolescentul și timpul său liber*. Iași: Editura Junimea.
- Dumitru, I. Al., (2000). *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*. Timișoara: Editura de Vest.
- Faber A, Mazlish E., (2002). *Comunicarea eficientă cu copiii, acasă și la școală*. București: Editura Curtea Veche.
- Păcurari, O. (coord.), (2000). *Strategii didactice inovative*. București: Ed.Sigma.
- Rusov, V. (2019). *Inovația în educație din perspectiva personalității profesorului*. accesat la http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4539/1/Rusov_V_Inovatii.pdf

Integrarea condițiilor psihologice ale învățării în educația modernă

Prof. Verșigan Daniela

C.S.E.I. „Paul Popescu Neveanu” Timișoara

Succesul realizării oricărei inovații este strâns legat de perceperea inovațională, care reprezintă în sine o acțiune, în care se evidențiază relațiile personale ale subiectului față de reformele ce au loc. Spre deosebire de alte inovații, cele pedagogice presupun un proces personal și de creație, ele cuprind toată sfera educației și pregătirii pedagogului.

În acest context, integrarea condițiilor psihologice ale învățării în procesul educațional, este cu atât mai necesară. Acestea pot fi:

- Interne

a) **factorii biologici:** vârsta, particularitățile anatomo-fiziologice ale analizatorilor, activitatea nervoasă superioară, starea sănătății organismului, bioritmul intelectual;

b) **factori psihici:** stadiul dezvoltării structurilor cognitive, operatorii, psihomotorii, afective și sociomorale; nivelul inteligenței, aptitudinile speciale, aptitudinea școlară, mecanismele psihice, personalitatea (temperament, caracter), priceperile, deprinderile, tehnicile de muncă intelectuală și nivelul de cunoștințe anterioare.

- **Externe** – caracteristici ale mediului ambiant (temperatură, lumină, zgomot, organizarea spațiului), familia, profesorul, aspecte ale organizării procesului de învățare (orar, programe, scopuri, obiective), grupul școlar, contextual social.

a) **pregătirea profesorului**, în sensul de planificare a materiei de predat, de proiectare a lecției în conformitate cu programa școlară și cu nivelul de pregătire ale elevilor, dozare a activităților independente și de grup, respectând ritmul de muncă al fiecărui elev;

b) **factori socio-organizaționali** - între care un rol important îl joacă: precizarea obiectivelor învățării la fiecare lecție și cunoașterea acestor obiective de către elevi; asigurarea receptării materialului în condiții optime pentru a facilita asociațiile mentale complexe; asigurarea transferului cunoștințelor și a înțelegerii aplicabilității lor; informarea elevilor asupra rezultatelor învățării;

c) **factori temporali:** distribuția în timp a învățării (eșalonată vs. comasată, cu pauze mai scurte la început, apoi din ce în ce mai lungi);

d) **factori psihoergonomici** dintre care cei mai importanți sunt: resursele materiale utilizate în școală, care oferă posibilități crescute de informare și evitare a factorilor stresanți (zgomote, subnutriția, supraîncărcarea, relațiile tensionate). (R. Gagné, 1975)

Productivă pentru studiul învățării școlare se conturează următoarea clasificare plurifactorială, din care fiecare categorie se descompune într-o serie de elemente

Prioritare ca importanța sunt:

- **Elev:** sănătate, structura și operativitatea cognitivă, structura și operativitatea metacognitivă, inteligența generală, inteligența socioemoțională, voința și motivația, experiența de învățare, timp alocat învățării, stil de învățare, elemente psiholingvistice și de comunicare
- **Profesor:** competența profesională, vocație pedagogică, capacitate empatică de relaționare și comunicare, stil de instruire, echilibru mental, ethos și autoritate morală recunoscute, timp alocat pregătirii și autoperfecționării, inovație, umor creativ și entuziasm, calitatea proceselor evaluative.
- **Familia, mediul familial:** calitatea atmosferei, a climatului familial, interes pentru monitorizarea progreselor/rezultatelor școlare, spectrul așteptărilor educaționale, regimul igienic și alimentar specific vârstei elevului, facilități pentru studiu sistematic, echilibrul conduitei stimulativă
- **Școala, mediul organizațional școlar:** climat școlar responsabil, stimulat, proiectiv, condiții tehnice, ergonomice și psihoigienice, calitatea organizării timpului, gestiunea factorilor motivaționali, calitatea managementului școlar, gestiunea încrederii și respectului, valorizarea potențialului creativ și al actorilor educaționali
- **Grupul de elevi:** stil de activitate, coeziune, ethos, balanța competiție-cooperare, acceptarea diferențelor, reactivitate pozitivă la succes și insucces, asumare de responsabilități, comunicare pe orizontală și verticală
- **Grupul, echipa de profesori:** coeziune, valori sinergice în conduita față de elevi, pragmatism și raționalitate în deciziile privind pregătirea elevilor, spirit de echipă în respectarea regulamentului, conduita rațională, motivație adecvată situației și personalității elevului, echilibrul competiție-cooperare, relații interpersonale mature
- **Comunitatea, societatea civilă:** atitudine proeducațională, inițiativă, voluntariat în participare, implicare nonpartizană, relații cu mediul educațional bazate pe responsabilitate
- **Tehnologii educaționale:** spectru larg, complementaritate, adecvație, nonsaturație, acces larg, gestiune deschisă a elevilor, profesorilor, comunității
- **Context/mediu:** calitate, adecvare, controlul calității la nivelul componentelor sociale, culturale economice, tehnologice, ecologice, politice s. a cu valoare de suport educațional
- **Relații educaționale:** calitatea relațiilor și raporturilor elev-elevi, elev-profesor, școală /manageri-reprezentanți ai bisericii, autorității locale, ONG-urilor

1. *Învățarea senzoriomotorie* – se referă la învățarea deprinderilor senzoriomotorii. Deprinderea reprezintă un lanț de operații automatizate și prescurtate prin exercițiu. Ea este întotdeauna rezultatul învățării. Presupune economie de efort și rapiditate deoarece operațiile sunt prescurtate prin exercițiu și pentru că nu se realizează pe deplin conștient.

Deprinderile sunt situate la toate nivelurile psihicului: senzorial (deprinderi senzoriale), deprinderi de gândire, deprinderi intelectuale (se socotit, de numărat), deprinderi psihomotorii (de scriere, de citire), deprinderi practice (de mânuire a unor unelte și instrumente, de realizare a unor exerciții fizice). Deprinderea poate deveni obișnuință prin asocierea cu o trebuință funcțională (de exemplu obișnuința de-a ne spăla pe dinți).

Fazele procesului de însușire a deprinderilor motorii:

- Faza familiarizării cu modelul extern. Trebuie asociată cu explicații verbale prin care se evidențiază derularea operațiilor. Acum se obțin informații asupra acțiunii, asupra obiectelor legate de ea și asupra mijloacelor cu care se va realiza acțiunea.
- Faza analitică: se disecă elementele acțiunii și se studiază fiecare element în parte.
- Faza sintetică: se conturează ansamblul acțiunii. Acum se unifică fazele deprinderii și se realizează toate fazele în înlănțuirea lor firească.
- Faza întăririi și automatizării acțiunii respective: prin exercițiu.

Orice deprindere poate fi socotită ca un efect al învățării. Însușirea și automatizarea unei acțiuni se face prin exercițiu.

În timpul învățării deprinderilor pot apărea fenomene ca:

- transferul (vechea deprindere constituie un suport sau model pentru elaborarea unei noi deprinderi)
- interferența (deprinderea consolidată incorect devine un factor perturbator față de deprinderea în curs de elaborare).

2. *Învățarea prin receptare*: este un tip de învățare școlară în care întregul conținut i se prezintă elevului în forma lui finală.

Etapele procesului de însușire a cunoștințelor prin receptare:

- Etapa perceptivă
- Etapa înțelegerii: se poate realiza dacă materialul este organizat logic și cel care învață are informații, idei relevante la care să raporteze materialul; în plus este necesar ca cel care învață să aibă intenția de-a raporta noile idei la ideile pe care le are
- Etapa fixării
- Etapa reactualizării
- Etapa aprofundării (prin exerciții).

3. *Învățarea prin descoperire* – este un alt tip al învățării școlare. Materialul de învățat nu este prezentat într-o formă finală elevului, ci urmează să fie descoperit, ca urmare a unei activități mintale și apoi inclus în schema sa cognitivă.

Elevul este pus în situația de-a reorganiza datele de care dispune pentru a obține el însuși o nouă generalizare sau o nouă informație. Învățarea prin descoperire este implicată în formarea conceptelor, formularea generalizărilor, rezolvarea de probleme și creativitatea.

Condiția necesară este ca situația de învățare să fie bine structurată și adaptată particularităților de vârstă ale celui care învață, cât și conținutului disciplinei științifice.

4. *Învățarea logică*: se realizează atunci când achiziția finală a procesului de învățare poate fi articulată și inclusă în structura cognitivă a subiectului, poate fi corelată cu ceea ce subiectul știa dinainte, dându-i acestei achiziții un sens. Achiziția devine verigă sau componentă într-un lanț mai complex.

5. *Învățarea mecanică*: achiziția finală este predominant memorată, fără să fie articulată cu cunoștințele anterioare.

6. *Învățarea creatoare*: se întâlnește în toate situațiile care se subsumează strategiei generale a rezolvării de probleme. Ea presupune descoperirea unor soluții originale pentru rezolvarea situațiilor problematice.

Bibliografie

Băban, A. (2003). *Consiliere educațională*, Cluj-Napoca: Psinet

Mih, V. (2010). *Psihologie educațională*. Cluj-Napoca: Ed. ASCR

Sălăvastru, D. (2004). *Psihologia educației*. Iasi: Polirom

Cum putem ține lecții online!

Prof. Pătrulescu Daniela

Inf. Vărzariu Loredana

Liceul Tehnologic Special Gheorghe Atanasiu- Timișoara

În anul școlar 2020-2021 am fost puși în fața unei provocări pentru care nu aveam o pregătire pedagogică specială...**PREDAREA ONLINE**. Pentru a continua activitatea didactică am fost nevoiți să ne adaptăm și să ne perfecționăm, încât elevii să nu simtă brutal această tranziție. Personal am participat la un curs online ” 23 DE UNELTE GRATUITE PENTRU UN PROFESOR SUPER CREATIV ÎN 2020”. Vă împărtășesc din informațiile acumulate.

Pentru a crea un mediu de învățare cât mai aproape de o clasă reală, avem nevoie de trei tipuri de resurse:

1. **O platformă de interacțiune în timp real**, cu video și text, cu elevii. Cele mai eficiente platforme pe care le folosesc deja profesorii – Zoom și Google Meet (cu sugestii de alternative unde procesul de a crea o întâlnire online e similar și accesul e gratuit).
2. **Aplicații sau platforme de colaborare online**, care facilitează schimbul de documente, teste sau teme pentru acasă, între profesori și elevi și înregistrează o evidență a acestora, care permite și feedback din partea profesorului. Aici recomandăm Google Classroom și alternative folosite de profesori, precum Edmodo, EasyClass și ClassDojo, Microsoft Teams.
3. **Resurse și aplicații de învățare** pe care le poate crea profesorul sau resurse deja existente sub formă de prezentări, lecții, fișe, imagini și clipuri pe care le putem folosi atât în timpul lecțiilor live, cât și ca teme de lucru pentru acasă. Aici lista e mai lungă și include aplicații precum ASQ, Kahoot, Quizziz, Wordwall, Padlet, Twinkl sau Digitaliada, precum și surse de inspirație pentru filme, teme și studiu individual.

Teste și exerciții

- ASQ (Another Smart Question)** este o soluție de evaluare, pe care elevii o pot folosi independent, pentru a aprofunda și a lucra individual teste și exerciții create în prealabil de profesor. Acesta poate adăuga clipuri video cu explicații, exerciții și teste pentru orice materie și poate urmări rezultatele fiecărui elev direct din aplicație. Găsim explicații video în scurtele tutoriale de pe platformă.
- Quiz-uri prin Kahoot** pentru verificarea cunoștințelor și feedback: aceasta este o platformă gratuită folosită de milioane de profesori din întreaga lume cu ajutorul căreia putem crea teste interactive, în care elevii răspund într-un timp limită, folosind un dispozitiv mobil.

Odată creat un test, vom putea trimite un cod de acces (PIN) elevilor care îl pot accesa din aplicația Kahoot instalată pe mobil sau pe site-ul [Kahoot](https://kahoot.com). Rezultatele răspunsurilor apar la finalul testului, pe un ecran vizibil tuturor. Se recomandă să îl folosiți doar ca instrument de verificare a cunoștințelor sau feedback pentru a vedea ce au înțeles, cât de implicați au fost și cum se simt elevii. Aici găsiți [un tutorial în română](#) despre cum puteți crea un Kahoot.

- Alternative de aplicații pentru quiz-uri online sunt și **Quizizz și Kidibot.ro** (pentru aceasta, elevii au nevoie de email).
- Prezentare interactivă cu sondaje de opinie prin **Mentimeter**: aceasta este o soluție utilă pe care o puteți folosi în cadrul unei prezentări pe Zoom sau Google Meet, când vă partajați ecranul. Cu un cont gratuit pe Mentimeter, putem crea prezentări interactive, la care să adăugăm întrebări cu răspuns închis.

Aplicații și jocuri

- **Open Board**: pe lângă întâlnirea online, când partajăm ecranul, dacă vrem să cream o tablă interactivă pe care să puteți nota în timp ce prezentați, vă recomandăm aplicația Open Board. O putem descărca gratuit și ne putem înregistra cu un cont de unde încărcăm documente precum pdf-uri sau imagini pe care să le expuneți pe ecran, în timpul întâlnirii online și pe care puteți face adnotări în timp real, ca și cum ați folosi o tablă interactivă.
- **Padlet**: o platformă de colaborare online, unde putem crea împreună cu elevii table cu post-it-uri virtuale, imagini, link-uri și documente. Înregistrându-vă cu un email, gratuit, puteți folosi o “tablă” virtuală pe care o puteți împărtăși cu orice elev sau profesor, printr-un link unic, unde fiecare poate contribui (de pe mobil sau laptop) și toți pot vedea contribuțiile celorlalți. Puteți folosi aplicația pentru sesiuni de brainstorming, pentru a aduna lucrările elevilor și a le oferi feedback individual, pentru a le urmări progresul sau pentru a colecta, ca într-un jurnal al clasei, ce au învățat lucrând acasă, ce îi inspiră, ce vor să învețe etc. Aici găsiți [un scurt tutorial](#) despre cum puteți crea un cont și o primă tablă virtuală.
- **Wordwall**: o aplicație unde profesorii pot crea, cu un cont gratuit, joculețe simple de potrivire a cuvintelor, puzzle-uri, quiz-uri și mai multe tipuri de aplicații care susțin învățarea

Resurse și lecții gata de accesat

- Resurse gratuite pentru învățământul preșcolar și primar pe **Twinkl România** (planificări, prezentări, activități descrise pas cu pas, fișe etc).
- **Digitaliada** cu resurse pentru învățământul primar și gimnazial: proiectul susținut de Fundația Orange a adunat și premiat sute de materiale - lecții, teste, planificări și prezentări

create de profesori din toată țara pe care le puteți descărca direct, selectând disciplina, clasa sau nivelul de dificultate.

- **Îndreptar digital** - un program gratuit creat de Asociația TechSoup pentru învățători care vor să își ajute elevii să transforme folosirea aplicațiilor digitale mobile în oportunități de învățare, cu resurse exerciții azate pe utilizarea unor aplicații mobile gratuite.
- **Lecții video pentru clasele VIII și XII: Teleșcoala** unde profesori voluntari țin lecții televizate pentru elevii care se pregătesc de Evaluarea Națională și Bacalaureat, de la ora 9 dimineața pe TVR 2, pe TVR+ și pe canalul de YouTube.com al TVR.

<https://www.rasfoiesc.com/>

<http://pshihopedagogie.blogspot.com/>

<https://www.aspireteachers.ro/noutati/2020/3/15/cum-mutam-scoala-online>

<https://www.qreferat.com/referate/pedagogie/PREDAREA-CONCEPT342.php>

<https://www.pentruprieteni.com>

Utilizarea tehnologiei în procesul de învățare a copiilor cu cerințe educative speciale

Prof. Gatea Simona Flavia

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Dumitru Ciumăgeanu”, Timișoara

Tehnologia a devenit parte din viața de zi cu zi, impunându-se încet dar sigur, astfel încât în ziua de azi nu concepem inexistența ei. Educația în perspectiva noilor tehnologii a deschis noi direcții și orientări în procesul instructiv-educativ fiind deosebit de valoroasă în procesul de învățare a copiilor și în mod deosebit a celor cu cerințe educaționale speciale (CES). Copiii vor reuși ca prin folosirea unei taste să indice o alegere, să exprime dorințe, necesități. Pe măsură ce se dezvoltă capacitățile unui copil cu dificultăți severe de învățare, acesta va beneficia din ce în ce mai mult de modalitățile de folosire a unui sistem informațional pentru a clarifica, experimenta sau dezvolta idei.

În programele de studiu conținutul capacităților TIC se structurează pe următoarele secțiuni, module :comunicarea și organizarea informațiilor; modelarea; tehnologia de măsură și control ; aplicații și efecte.

În ceea ce privește comunicarea, pentru a răspunde surselor nelimitate de informații este nevoie a înțelege nu numai cum să folosim aceste surse informaționale, dar și a dezvolta capacitatea de organizare și discriminare a tipurilor de informații oferite. Utilizarea informației în cadrul învățării se referă la modul în care un elev reușește să adune, stocheze și să folosească informația într-o varietate de moduri. Informațiile din cărți sunt completate de aplicații multimedia, care, de exemplu, pe lângă simpla citire despre o călătorie, oferă și posibilitatea de a accesa, printr-un simplu click, imagini ale acelor locuri și, eventual însoțite de sunete ce redau mult mai veridic realitatea prezentată. Totuși, lărgirea oportunităților necesită o corectă selecție a informațiilor, iar tehnologia modernă oferă o varietate de mijloace de a stoca și organiza informația. Acestea pot fi sub forma unui album foto sau o casetă video personală care ajută învățarea în procesul de ordonare a cunoștințelor, contribuie la înregistrarea evoluției copilului în procesul de învățare prin crearea și folosirea unei baze de date complexe conținând texte, imagini și sunete . Astfel de informații sunt apoi accesate de către elevi utilizând unele taste sau un ecran sensibil. Comunicarea prin intermediul computerului este posibilă și prin intermediul imaginilor audio-video; la început ajutat, apoi independent, copilul reușește să-și însușească deprinderile necesare de lucru, dobândește încredere în forțele proprii, iar ideile pe care le generează devin tot mai complexe.

Modelarea este un mod predominant de folosire a tehnologiei pentru a crea sau experimenta o simulare a unei situații imaginare sau reale. Într-o astfel de lume a computerului, elevii pot explora obiecte, interacționa cu ceilalți și testa idei și propuneri într-un mediu complet sigur. Pentru copiii cu dificultăți severe și multiple de învățare, lumea modelată oferă oportunitatea de a aplica decizii și a găsi soluții posibile la diferite probleme într-un mediu controlat. Acest control este legat de un număr de opțiuni din care se alege informația pentru o decizie corectă, evidențindu-se și efectele unei decizii greșite. Deasemenea, elevii pot crea propria lor lume de explorat conform dorințelor și imaginației lor. Întrucât ritmul inovării tehnologice este relevant pentru momentul prezent, complexitatea și natura interactivă a acestor modele reprezintă un nivel din ce în ce mai ridicat.

Tehnologia de măsură și control -se vor lua în considerare un număr variat de moduri în care se poate folosi TIC pentru a măsura, controla și efectua schimbări asupra mediului. Învățarea modului în care se pot folosi aceste resurse informatice presupune dezvoltarea abilităților de ordin fizic, cognitiv și de comunicare, pentru a asigura funcționarea și controlul sistemului. Pe parcursul învățării se dezvoltă abilitățile de a lucra cu aceste dispozitive ce măsoară, înregistrează și controlează mediul. Asemenea dispozitive includ de la cântare de bucătărie, termometru până la folosirea roboților, senzori sau kit-uri de acces la date. Multe dispozitive pe care le folosim în fiecare zi sunt verificate cu ajutorul unei interfețe și o simplă apăsare de tastă, control ce determină o considerabilă îmbunătățire a sentimentului de autonomie și, deci a stimei de sine a acestor copii. Alte posibilități de stabilire a controlului includ folosirea diferiților senzori (mișcare) ce realizează conexiunea la un sintetizator capabil să creeze sunete și muzică. Dezvoltarea unui asemenea control personal se află în centrul preocupărilor noastre de a ajuta copiii să-și dezvolte propria independență, autonomie personală și socială. Dezvoltarea instrumentelor de măsură și control are implicații în multe dintre activitățile desfășurate în școli pentru copiii cu dificultăți de învățare. Abilitatea de a controla dispozitive permite accesul multor elevi la aspecte ale curriculum-ului, pe când în alte condiții acest acces ar fi imposibil, de exemplu, tehnologie mecanică (mașini de cusut etc.) sau științifică (senzori, circuite electrice etc.)

Aplicații și efecte -pe parcursul programelor de studiu, noțiunea de evaluare a eficienței TIC este deosebit de importantă, deoarece elevii trebuie să fie conștienți de punctele lor forte și cele slabe în procesul de învățare. În alegerea opțiunii tehnice trebuie să analizăm cel mai bun mod de a prezenta cunoștințele, urmând a selecta varianta în funcție de argumentele pro și contra pentru fiecare opțiune. TIC este opțiunea cea mai adecvată atunci când permite accesul la aspectele sau la procesele greu accesibile în procesul învățării. Aceste tehnologii sunt de asemenea de preferat, când reduc timpul predării și însușirii cunoștințelor, permițând o înaltă eficiență și acuratețe în asimilarea

și procesarea noilor informații. Exemplele avantajului tehnologiei informatice includ folosirea pe scară largă a mijloacelor de comunicare ce permit unui copil cu cerințe educaționale speciale să inițieze o comunicare sau să scrie atunci când nu are această capacitate. Folosirea TIC în școli, pentru copiii cu dizabilități de învățare severe ar trebui să aibă un rol bine definit, TIC poate fi folosit pentru a ajuta învățarea copiilor în toate stadiile educației și recuperării și ar trebui să fie accesibilă pe parcursul întregii lor vieți.

Folosirea TIC nu este un scop în sine, ci și un mijloc de a rezolva anumite cerințe prin care elevii reușesc să exploreze idei, să dobândească anumite abilități, procesul de învățare devenind din ce în ce mai personalizat, individualizat și eficient. Creșterea motivației în procesul învățării TIC influențează motivația unui copil și abilitatea acestuia de a pune în practică cunoștințele însușite, până la formarea și consolidarea unor deprinderi, abilități de lucru. TIC motivează elevii să exploreze arii ale curriculum-ului de interes scăzut, dar prin modul de prezentare devine suficient de flexibil pentru a dezvolta interesele elevilor să fie încadrate într-un plan acțional bine definit. Acest avantaj este folosit pentru a dezvolta motivațiile copilului pentru folosirea computerului în cadrul secțiunilor TIC. Prin implicarea nemijlocită a programelor informatice în acțiuni, se declanșează valențe motivaționale ce înlătură lipsa de interes, plictiseala copilului prin oferirea permanentă a noi modalități și informații de lucru.

Facilitarea colaborării și lucrului în echipă -în activitatea de învățare se pot realiza unele teme din cadrul programelor alternative în care rezolvarea temelor se efectuează pe grupe, prin acest mod se stimulează spiritul de echipă și se valorifică potențialul creator al fiecărui membru al echipei. TIC poate încuraja și dezvolta colaborarea în clasă, multe programe fiind folosite pentru a stimula elevii să lucreze în echipă. Această colaborare va deveni esențială și necesară dacă rezolvarea sarcinilor de lucru se finalizează cu succes.

Asumarea responsabilității privind învățarea și evaluarea - sub îndrumarea și supravegherea profesorilor, computerul reușește să fie folosit de către copii, ca mijloc de învățare complexă cu efect direct asupra nivelului și ritmului în care se realizează activitatea. La sfârșitul unei activități un elev cunoaște cum și când să folosească una sau mai multe taste pentru a realiza o sarcină de lucru, scurtând timpul aferent desfășurării acesteia. De asemenea, la finalul activității, elevul folosește computerul pentru a-și evalua propria performanță și nivelul realizării sarcinilor de lucru. În activitățile de evaluare se folosesc programe-cuestionar ce cuprind diverse întrebări la care copilul trebuie să dea anumite răspunsuri. După realizarea testului de către copii, computerul este solicitat să prezinte răspunsurile corecte pentru verificare, concret fiecare copil își poate evalua propria activitate. În toate ariile procesului de învățare se poate utiliza computerul în diverse situații, atât pentru demonstrație, prin imagini în mișcare, cât și pentru consolidare-evaluare.

Planificarea și organizarea ideilor -elevii pot folosi diferite programe informatice, nu numai pentru a înregistra o experiență, ci și pentru a organiza ideile și activitățile înainte de a le efectua (ex. o listă de cumpărături, un traseu pe hartă). Prin programe adecvate se utilizează imagini audio-video ca material demonstrativ pentru predarea unor teme la matematică , pentru literatură sunt utilizate programe a căror derulare ajută elevii să-și formeze deprinderile de citire și scriere, de vorbire corectă, fluent și ritmică.

Controlul eficient asupra mediului este esențială pentru dezvoltarea abilităților legate de procesul deciziilor și de rezolvare a problemelor. Elevii cu dificultăți profunde și severe de învățare reușesc să învețe că prin acționarea unei taste controlează o anumită secțiune, astfel înțelegând noțiunea de cauzăși efect. Acest proces de efectuare a unui asemenea control determină o anumită conștientizare a posibilității de a interveni, schimba mediul în care trăiește.

Utilizarea tehnologiei în educația specială este importantă în ceea ce privește furnizarea de instrumente alternative pentru mediile de învățare, asigurarea accesului ușor la resursele educaționale, creșterea motivației, susținerea participării active a persoanelor la procesul de educație și, cel mai important, oferirea de șanse egale în educație.

Bibliografie

<https://epale.ec.europa.eu/ro/blog/using-technology-special-education>

https://www.vrschool.eu/uploads/io2/RO/Module%201_Evolution%20of%20%20Technology_RO.pdf

Folosirea tehnologiei informației și comunicării în procesul de învățare a copiilor cu cerințe educaționale speciale ,Iolanda Tobolcea, Ștefan Gheorghe Pentiuc, Mirela Danubianu

Tradiție versus inovație în educație

Prof. Ivănescu Gabriela-Ruxandra
C.S.E.I. „Paul Popescu Neveanu” Timișoara

„Profesorii își deschid ușa. De intrat, trebuie să intri singur.” (proverb chinezesc)

Necesitatea organizației școlare inovative este determinată de evoluția globală a învățământului, dinamică ce este orientată spre racordarea învățământului și a societății la tendințele de aliniere ale politicilor educaționale la principiile promovate în Uniunea Europeană.

De-a lungul timpului, învățământul românesc a cunoscut o continuă transformare și dezvoltare sub aspectul conținutului, tehnologiei didactice, având drept reper didacticometodic formarea de competențe. Au fost asimilate noi concepte care au determinat inovarea activității cadrelor didactice: educația centrată pe copil, educația incluzivă, didactica axată pe competențe, standarde educaționale, evaluare prin descriptorii etc.

Inovația în domeniul educației reprezintă un subiect complex și necesită a fi studiat la mai multe niveluri: la nivelul indivizilor care suportă efectele unei schimbări sau care îi determină pe alții să inoveze, la nivelul comunității sau al mediului ambiant mai larg, unde unele inovații sunt acceptate iar altele vin în contradicție cu valorile existente.

Dimensiunea individuală a inovațiilor organizaționale este fundamentală, iar personalul administrativ, didactic și non-didactic trebuie să înțeleagă, să vrea și să poată implementa inovații, trebuie să acumuleze cunoștințe noi, să analizeze mai multe informații, să abordeze sarcini noi, să-și îmbunătățească gradul de competență și să-și modifice obiceiurile de muncă, valorile și atitudinile față de modul de lucru în instituția de învățământ. Abilitatea de inițiativă a cadrelor didactice și manageriale devine un factor de dezvoltare mult mai important în condițiile actuale, decât operarea cu resurse materiale, de aceea asigurarea succesului nu se concentrează în jurul problemei de deținere a resurselor materiale, dar pe capacitatea de înnoire rapidă, pe abilitatea de inovație (Rusov, 2019).

Bolam (1970, apud. Rusov, 2019) oferă un cadru conceptual al inovației, care accentuează patru factori: agentul schimbării, inovația, sistemul utilizatorului și procesul inovator în raport cu coordonata timpului. Cadrul propus subliniază natura iterativă a procesului inovator și oferă o formă de organizare a volumului de muncă realizată anterior, o modalitate de concepere a procesului schimbării și o indicație cu privire la introducerea schimbării.

Profesorul a avut și va avea în continuare un rol esențial în formarea elevului, în desăvârșirea personalității acestuia. Dacă în trecut, dascălul decidea totul cu privire la procesul instructiv-educativ, acum el trebuie să devină doar un liant în formarea elevului, un suport pentru dezvoltarea autonomiei și pentru formarea în spiritul responsabilității și culturii civice.

Se pune din ce în ce mai mult accentul pe caracterul formativ al educației. Cadrul didactic nu mai este transmițător, ci facilitator, folosind dialogul și cooperarea în relația cu elevii.

Dacă altădată metoda predominantă de desfășurare a lecției era expunerea, care oferea posibilitatea profesorului să-și etaleze bagajul de cunoștințe, astăzi se pune accent pe metode moderne, interactive, care să transforme profesorul în manager al învățării, iar elevului să i se creeze cadrul unei manifestări proprii, pentru a-și putea forma puncte de vedere personale, experiențe și trăiri din care poate învăța lucruri noi și utile pentru viitor.

Dincolo de latura informativă a educației, trebuie să se pună accent pe formativ, astfel încât elevii să poată face față unor situații noi, care necesită nu numai cunoștințe solide, ci și capacități și competențe. Însuși procesul de învățământ se îmbogățește cu o nouă latură, evaluarea, care vine să completeze predarea și învățarea, astfel încât cadrul didactic își sporește atribuțiile, dar, pe de altă parte, dă posibilitatea elevului să ia parte la instruirea proprie, profesorul coordonând acest proces.

Lecția, ca formă de bază a desfășurării instrucției și educației, devine o suită de evenimente care pot fi segmentate, fiecare având coerență și conducând elevii spre realizarea obiectivelor.

Câmpul școlar educativ modern se desfășoară, așadar, între două elemente care trebuie să participe în egală măsură. Profesorul, manager și formator al procesului instructiv-educativ, și elevul, obiect și subiect al acestui proces, dobândind autonomie și formându-se în spiritul responsabilității și al culturii civice. Pedagogia activă, caracteristică învățământului modern, face posibilă trecerea de la transmiterea de cunoștințe la formarea de deprinderi și de abilități, accentuând astfel latura formativă a educației.

Pedagogia modernă modifică, astfel, rolul jucat de polii educaționali, mutând accentul pe elev. Abandonarea limbii de lemn, folosirea unui discurs nou, mobilizarea elevilor în procesul educativ sunt numai câteva dintre caracteristicile acestei pedagogii. Întrebarea dominantă a învățământului modern este ce rol alege școala să joace în societatea actuală și cât de pregătită este ea să facă față schimbărilor provocate de globalizare. Idealul educațional este legat de valorile culturale ce trebuie asimilate, de tipul de personalitate impus de societate, dar și de nevoile elevului. Nu mai este vorba de un model educațional standard, ci de unul dinamic, în concordanță cu noile realități și capabil să reziste la schimbări.

Așadar, cadrul didactic nu mai este transmițător, ci facilitator de cunoștințe, folosind dialogul și cooperarea în relația cu elevii. Acest profesor va ști să coordoneze procesul educativ,

astfel încât toți elevii să atingă obiectivele stabilite și va fi capabil, de asemenea, să-l ajute pe elev să-și formeze capacități de muncă individuală și să folosească ceea ce a dobândit.

Experiența tradiției și capacitatea de inovare și de creativitate sunt noile repere ale școlii, care propune educații noi, în acord cu societatea globală: educația pentru pace, educația ecologică ori educația pentru o societate multiculturală. De asemenea, metoda predominantă de desfășurare a instrucției este metoda euristică, deoarece învățarea prin descoperire asigură elevilor o dobândire conștientă a conținutului curricular, acesta fiind ușor de reactualizat, o dată trecut prin filtrul propriu.

Școala trebuie să încurajeze formarea unui spirit critic, a unor atitudini pozitive și a studiului individual, antrenând elevii în activități diverse și diversificate, pentru a-i face să renunțe la rolul pasiv.

Elevii iubesc să descopere, să fie detectivi, să se joace, chiar și adolescenții, atât de sofisticată emoțional. Este un mod interesant de a ne cunoaște unii cu ceilalți și de a afla lucruri importante sub formă de jocuri interactive. De fiecare dată trebuie analizate aceste experiențe pentru a le conștientiza. O imagine face cât o mie de cuvinte.

Bibliografie

- Cosmovici, A., (1985). *Adolescentul și timpul său liber*. Iași: Editura Junimea.
- Dumitru, I. Al., (2000). *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*. Timișoara: Editura de Vest.
- Faber A, Mazlish E., (2002). *Comunicarea eficientă cu copiii, acasă și la școală*. București: Editura Curtea Veche.
- Păcurari, O. (coord.), (2000). *Strategii didactice inovative*. București: Ed.Sigma.
- Rusov, V. (2019). *Inovația în educație din perspectiva personalității profesorului*. accesat la http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/4539/1/Rusov_V_Inovatii.pdf

Învățarea centrată pe elev

Prof. psihopedagog Anghel Teodora Maria

Liceul Teoretic Special IRIS, Timișoara

Trecerea la o metodologie mai activă, centrată pe elev, implică elevul în procesul de învățare și îl învață aptitudinile învățării, precum și aptitudinile fundamentale ale muncii alături de alții și ale rezolvării de probleme.

PRINCIPII

Principiile care stau la baza învățării eficiente centrate pe elev sunt:

- Accentul activității de învățare trebuie să fie pe persoana care învață și nu pe profesor.
- Recunoașterea faptului că procesul de predare în sensul tradițional al cuvântului nu este decât unul dintre instrumentele care pot fi utilizate pentru a-i ajuta pe elevi să învețe.
- Rolul profesorului este acela de a administra procesul de învățare al elevilor pe care îi are în grijă.
- Recunoașterea faptului că, în mare parte, procesul de învățare nu are loc în sala de clasă și nici când cadrul didactic este de față.
- Înțelegerea procesului de învățare nu trebuie să aparțină doar profesorului – ea trebuie împărtășită și elevilor.
- Profesorii trebuie să încurajeze și să faciliteze implicarea activă a elevilor în planificarea și administrarea propriului lor proces de învățare prin proiectarea structurată a oportunităților de învățare atât în sala de clasă, cât și în afara ei.
- Luați individual, elevii pot învăța în mod eficient, în moduri foarte diferite.

Iată câteva exemple de învățare centrată pe elev:

Procesul de predare are trei faze, iar fiecare necesită metode adecvate. (Vezi metoda PAR)

1. **Prezintă:** Metode de prezentare de noi cunoștințe elevilor sau de încurajare în a le găsi singuri, ceea ce poate implica fapte, teorii, concepte, povestiri etc.
2. **Aplică:** Metode care să-i oblige pe elevi să aplice noile cunoștințe care le-au fost doar prezentate. Aceasta este singura modalitate de a te asigura ca elevii formează concepte despre noul material pentru a îl înțelege, a și-l aminti și a îl folosi corect pe viitor.
3. **Recapitulează:** Metode de încurajare a elevilor să își amintească vechile cunoștințe în vederea clarificării și concentrării asupra punctelor cheie, asigurării unei bune înțelegeri și punerii în practică și verificării cunoștințelor mai vechi.

Leția pleacă de la experiențele elevilor și cuprinde întrebări sau activități care să îi implice pe elevi. Elevii sunt lăsați să aleagă singuri modul cum se informează pe o anumită temă și cum prezintă rezultatele studiului lor. Ei pot beneficia de meditații, în cadrul cărora pot discuta despre preocupările lor individuale cu privire la învățare și pot cere îndrumări. Aptitudinea elevilor de a găsi singuri informațiile căutate este dezvoltată – nu li se oferă informații standardizate.

Pe lângă învățarea specifică disciplinei respective, li se oferă elevilor ocazia de a dobândi aptitudini fundamentale transferabile, cum ar fi aceea de a lucra în echipă. Se fac evaluări care permit elevilor să aplice teoria în anumite situații din viața reală, cum ar fi studiile de caz și simulările. Lecțiile cuprind o combinație de activități, astfel încât să fie abordate stilurile pe care elevii le preferă în învățare (vizual, auditiv, practic / kinetic). Lecțiile înlesnesc descoperirile făcute sub îndrumare și solicită participarea activă a elevilor la învățare; lecțiile se încheie cu solicitarea adresată elevilor de a reflecta pe marginea celor învățate, a modului cum au învățat și de a evalua succesul pe care l-au avut metodele de învățare în cazul lor.

Predarea în vederea învățării active: descrierea materialelor de instruire

Cadrele didactice și elevii trebuie să fie conștienți de stilurile de învățare pe care le preferă și, în consecință, de modul cum învață cel mai bine. În materialele de instruire se prezintă un simplu chestionar care se poate folosi pentru elevi la identificarea stilurilor lor de învățare.

Strategii de predare în vederea învățării active

Învățarea trebuie să cuprindă activități de prelucrare a noii materii învățate, care trebuie legată de ceea ce elevul știe deja. Sarcinile trebuie să fie autentice, stabilite în context semnificativ și legate de viața reală. Ele nu trebuie să implice doar repetarea unor lucruri, deoarece acest lucru duce la învățarea “de suprafață” și nu la învățarea “de profunzime”.

Având în vedere faptul că învățarea elevilor va implica erori, sarcinile trebuie să le ofere ocazia de a se autoevalua, de a corecta, de a discuta cu colegii, de a primi reacția profesorului, precum și de a face alte verificări de “conformitate cu realitatea”.

Se pot utiliza:

- (I) Metode care necesita o pregatire sumara si putine resurse : Predare prin intrebari, Bulgăre de zăpadă, Brainstorming, Experimentul Gândului (Empatia),Roata ;
- (II) Metode care implică materiale (fotocopii sau cartonașe) ce se distribuie elevilor : Învățare cooperantă, puncte-cheie, întrebări pe baza textului, transformare, explicațiile elevilor, hărți/diagrame/desene, rezumatul, etc.
- (III) Activități care necesită puțin mai multă pregătire; se începe cu cele mai usoare : hotărâri – hotărâri, prezentările elevului, predare de către elevi - pentru predarea de aptitudini,Jigsaw – o metodă de învățare cooperantă, controversa academică,.

- “Predarea prin întrebări” sau descoperirea sub îndrumare
- Explicarea sarcinilor care cer elevilor să își explice unii altora modul cum au înțeles un anumit lucru și să elaboreze acest mod de a înțelege înainte de a-l exprima
- Punerea de întrebări și răspunsuri de “diagnoză” și utilizarea răspunsurilor greșite pentru a explora și a corecta neînțelegerile. “Întrebările socratice”.
- Utilizarea sarcinilor și întrebărilor care stimulează gândirea elevilor și se bazează pe Taxonomia lui Bloom și nu simpla reamintire. Aceste sarcini și întrebări necesită mai multă gândire și prelucrare.

Analiză: întrebări de tip “de ce”,

Sinteză: întrebări de tip “cum”, “ai putea să”

Evaluare: întrebări de judecată.

Aceste întrebări de rang superior impun elevilor să își creeze propriile concepții cu privire la noua materie învățată. Nu se pot face raționamente pe marginea materiei învățate înainte ca aceasta să fie conceptualizată; de aceea, întrebările care solicită raționamentul vor determina conceptualizarea.

- Utilizarea studiilor de caz care leagă subiectul discutat de viața reală sau de experiențele anterioare și deci de învățarea anterioară
- Utilizarea lucrului în grup, care solicită elevilor să discute materia învățată, astfel încât să colegii să se verifice între ei și să învețe unii de la alții
- Învățarea implică “construirea de modele”; de aceea, utilizați hărți ale minții și rezumate care relevă relația dintre părțile subiectului și întreg. De asemenea, arătați legătura dintre subiectul de astăzi și alte subiecte
- Predarea aptitudinilor în contextul subiectului respectiv. Gândiți-vă la dumneavoastră ca la un profesor de aptitudini care utilizează conținutul materiei pentru a preda aptitudinile respective. Stimularea sporește ritmul învățării. De aceea, utilizați resurse generoase, plurisenzoriale și activități energice și creați o atmosferă de amuzament atunci când este posibil.

Strategii pentru o predare care să corespundă stilurilor individuale de învățare ale persoanelor

Tipul vizual

Tipul auditiv

Tipul practic

Cum se învață mai eficient – punctele tari ale stilurilor de învățare:

Vizual / Vedere

- Vederea informației în formă tipărită vă va ajuta să o rețineți mai bine.
- Verificarea faptului că notițele dumneavoastră sunt copiate cum trebuie
- Privirea formei unui cuvânt.
- Folosirea culorilor, ilustrațiilor și diagramelor ca ajutor în procesul de învățare.
- Sublinierea cuvintelor cheie.
- Folosirea de creioane colorate pentru învățarea ortografiei cuvintelor dificile: folosirea de culori diferite pentru grupurile complexe de litere
- Alcătuirea unei hărți mentale sau a unei “spidergram” (rețea de cuvinte, ciorchine).
- Convertirea notițelor dumneavoastră într-o imagine sau bandă desenată.
- Folosirea imaginilor pentru explicarea textelor.

Auditiv / Ascultare

- Ascultarea cuiva care vă explică un anumit lucru vă va ajuta să învățați.
- Discutarea unei idei noi și faptul că o explicați folosind propriile dumneavoastră cuvinte.
- Discutarea cu cineva a problemelor și ideilor.
- Este folositor să analizați verbal chestiunile / să verbalizați de unul /una singur(ă) gândurile și ideile pe care le aveți
- Rugămintea adresată cuiva de a vă explica din nou lucrurile
- Ascultarea unei cărți înregistrate pe bandă va fi mai ușoară decât citirea cărții.
- “Simțirea cuvântului” ca și cum ați fi pe punctul să-l pronunțați și faptul de a-l pronunța în gând pot fi de ajutor.
- Împărțirea cuvintelor în silabe /fragmente și exagerarea în gând a sunetelor.
- Simțirea ritmului unei fraze sau a unui set de informații atunci când acestea sunt “cântate”.
- Citirea cu voce tare.
- Faptul de a vă asculta vorbind cu voce tare.
- Utilizarea unui casetofon pentru a vă înregistra observațiile și gândurile.
- Înregistrarea principalelor aspecte ce trebuie analizate folosind propria dumneavoastră voce, cu muzica dumneavoastră preferată ca fundal.

Folosiți metode de ascultare activă, incluzând aici chestionarea și rezumarea.

Practic

- Efectuarea de către dumneavoastră înșivă a unei activități practice facilitează adesea înțelegerea, de ex. experimente la fizică, probleme la matematică etc.
- Scrierea lucrurilor în ordinea lor, pas cu pas, este o cale eficientă de a le ține minte.

- Scrierea lucrurilor cu propriile dumneavoastră cuvinte.
- Convertirea notițelor într-o imagine sau într-o bandă desenată.
- Alcătuirea unei hărți mentale sau a unei “spidergram” (rețea de cuvinte, ciorchine).
- Urmărirea cu degetul a titlurilor, cuvintelor cheie, etc. apoi pronunțarea respectivelor cuvinte urmată de scrierea lor din memorie.
- Preferința pentru a atinge și a face.
- Scrisul la tastatură este adesea mai ușor decât scrierea de mână.
- Utilizarea scrisului cursiv este mai ușoară decât cea a scrisului tipărit (cu litere separate).
- Ajutarea unei alte persoane să îndeplinească o sarcină.

Metodele centrate pe elev implică individul în evaluarea eficacității procesului lor de învățare și în stabilirea obiectivelor pentru dezvoltarea viitoare. Aceste avantaje ale metodelor centrate pe elev ajută la pregătirea individului atât pentru o tranziție mai ușoară spre locul de muncă, cât și spre învățarea continuă.

Bibliografie:

Gherguț, Alois, 2005, Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru examene și concursuri de obținere a gradelor didactice, Iași, editura Polirom.

Abordarea elevului cu cerințe educaționale speciale prin metoda circuitului în lecția de educație fizică

Prof. Apostol Mădălin Marius
Liceul Tehnologic Special „Gheorghe Atanasiu”, Timișoara

Domeniul practicării exercițiului fizic de către persoanele cu cerințe educaționale speciale constituie în timpurile noastre o sferă de interes și reflecție pentru o serie de teoreticieni, pedagogi și profesori, specialiști ai științei mișcării.

Elevii cu deficiențe de auz au nevoie de impulsuri pentru viața lor lăuntrică și exterioară, pentru drumul lor interior, personal și pentru viața lor socială, cotidiană, profesională prin aprofundarea raportului cu colectivitatea școlară căreia îi aparțin.

Desigur, ca ființe umane, elevii cu cerințe educaționale speciale au nevoie să își valorifice priceperile psiho-motrice pentru a se apropia din ce în ce mai mult de o dezvoltare sănătoasă care este pusă la încercare de o anumită specificitate a unor caracteristici senzoriale.

Nu poți să înveți, să fi o ființă umană în integralitatea ei, decât, dacă ești gata, să o gândești, să o resimți, să o exersezi, să o dorești mereu din profunzimea Eu-lui personal.

Această cale nu poate fi fabricată din exterior, nici să o forțezi din afară dar poate fi condusă de un profesor dibaci care are o anumită măiestrie de înțelegere și împărtășire a cunoștințelor sale. Exprimându-ne figurativ, profesorul trebuie să exercite o influență asupra elevului cu deficiențe de auz la fel cum oamenii recepționează și percep razele soarelui reflectate din luciul unei ape, o acțiune a acestora direct în ochi ar determina stări și efecte nesănătoase.

De aceea profesorul de educație fizică și sportivă are o responsabilitate și în același timp o misiune deosebit de importantă de a găsi mijloace specifice științei mișcării și metode de abordare în vederea realizării unei dezvoltări psiho-fizice armonioase care să asigure o evoluție sănătoasă în devenirea, elevului cu deficiență de auz, ca ființă umană liberă, tridimensională sănătoasă: corp fizic, corp sufletesc și corp spiritual.

Educația fizică și sportul ca parte a științei mișcării timpurilor noastre nu este cruțată nici ea de acțiunea fenomenelor aflate în continuă mișcare, trebuind să facă față modificărilor și transformărilor continue ale ființei umane, ce însoțesc fiecare generație în ceea ce privește evoluția copilului și în special a celui cu cerințe educaționale speciale, în cadrul dezvoltării psiho-motrice cu influențe asupra stării corporale, sufletești și spirituale.

Omul, fie el și deficient de auz, este o ființă umană ce nu stă pe loc, el se află într-o continuă schimbare, generațiile resimt și își revendică dreptul de a-și satisface cu totul și cu totul alte nevoi fizice și sufletești pe care profesorul de educație fizică și sport trebuie să le accepte, să le înțeleagă și cu inteligență și o abilitate extraordinară, să participe la sprijinirea acestei evoluții pe o cale a binelui. Toți cei care au o pregătire în domeniul sportiv au studiat la un moment dat metoda circuitului și faptul că ocupă un loc important în sistemul de mijloace pe care educația fizică școlară le utilizează pentru realizarea unor obiective generale. Bineînțeles că nimeni nu poate să conteste contribuția acestei metode la dezvoltarea fizică armonioasă, perfecționarea funcțională a aparatului locomotor, formarea bazelor generale ale mișcării și dezvoltarea calităților motrice de bază.

Eu aș merge mai departe și aș spune că este necesară o nouă cultură educațională în rândul profesorilor, părinților și elevilor în ceea ce privește ora de educație fizică și sport, care să aibă la bază importanța impactului pe care această activitate pedagogică, îl are și asupra fiecărui elev în parte, cu cerințe educaționale speciale, în cazul nostru senzoriale, deficient de auz, în ceea ce privește dezvoltarea calităților motrice.

Fiecare ființă omenească este dificilă, dacă nu o înțelegem. Copilul cu cerințe educaționale speciale, mai ales cei cu deficiențe senzoriale de auz nu fac nici ei excepție, sunt foarte sensibili emoțional! O ființă omenească - fie că este copil sau adult - este rea în pielea sa, dacă nu se simte înțeleasă.

În ceea ce privește profesorul de educație fizică și sport prin pregătirea și prin intermediul metodei circuitului, poate realiza cel mai important lucru în relația profesională cu elevii cu cerințe educaționale speciale - deficienți de auz, acela de a lega propriile sale sentimente, propriile sale trăiri de materia corespunzătoare.

Prima sursă a unui curs creativ este punctul de vedere personal. Ceea ce interesează realmente pe profesor interesează în mod particular pe elev. Și dacă adolescenții au remarcat că profesorul nu este legat lăuntric de ceea ce predă, cursul devine repede neinteresant pentru ei. Pregătirea lăuntrică înseamnă a căuta raportul lăuntric cu esența, spiritul lecției, este vorba întotdeauna de a descoperii corelația profundă, raportul de sens, datorită cărora ceea ce pare fără importanță, valoare sau banal, devine captivant și semnificativ.

Astfel profesorul de educație fizică și sport care este deja un specialist în știința mișcării, prin intermediul metodei circuitului își dezvoltă capacități importante în sporirea coeficientului de rentabilizare al exercițiilor fizice în dezvoltarea complexă a eleviilor, mărește randamentul marilor funcții ale organismului, contribuie la dezvoltarea armonioasă și la îmbunătățirea calităților motrice.

Astfel prin implementarea metodei circuitului în dezvoltarea calităților motrice, profesorul va stimula elevului deficient senzorial de auz, noi motivații puternice și orele sale de predare vor deveni astfel, lecții adorate de elevii săi cu cerințe educaționale speciale.

1. Cârstea G. (2000), Editura An-Da, București, *Teoria și metodică educației fizice și sportului*;
2. Tibacu V. (1973), Editura Stadion, București, *Circuitul în lecția de educație fizică*,

Model de bună practică

proiect interinstituțional de prevenire și intervenție a violenței școlare

Bachner Lidia, profesor psihopedagog,
Liceul Tehnologic Special Gheorghe Atanasiu, Timișoara
Bachner Eduard Adelin, profesor maistru instructor
Liceul Tehnologic Special Gheorghe Atanasiu, Timișoara

Lucrarea de față cuprinde un model de proiect interinstituțional în colaborare școli de masă - școli speciale – instituții abilitate, cu competențe pe tematica vizată. Este un proiect desfășurat anual în liceul nostru, cu elevii claselor IX – XII, având titlul : „Toleranța-oglină a omului civilizată” - de prevenire a violenței verbale, fizice în școală.

Coordonatorii proiectului sunt profesorii psihopedagog iar responsabili de activități fiind cadrele didactice (diriginții) împărțiți pe activitățile programate în cadrul proiectului.

Proiectul este în plină desfășurare anul acesta, activitățile sale făcând parte din cadrul Proiectului Educațional „Toleranța-oglină a omului civilizată”, proiect propus pentru a fi cuprins în Calendarul activităților educative, școlare și extrașcolare al Inspectoratului Școlar Județean Timiș (*nr. 4754/09.11.2020, în parteneriat cu 1.Liceul Teoretic "David Voniga" Giroc, 2.Scoala Gimnaziala "Iosif Ciorogariu" Chisoda*) și în parteneriat cu Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș (conform acordului de parteneriat cu nr. 4754 /2/ 09.11.2020).

Locațiile de derulare: - platforme IT – sistem ON-LINE și fizic. În perioada desfășurării școlarizării ONLINE, toate activitățile s-au realizat pe platforma Microsoft 365 – TEAMS / CLASROOM. Frecvența întâlnirilor de lucru este de aproximativ 2 ore / săptămână.

Grupul țintă este format din 10 elevi pe fiecare școală implicată în proiect (elevi agresivi și/ sau victime ale agresivității, violenței în școală și în afara școlii).

Scopul proiectului este prevenire a formelor de violență manifestate în școală și în afara școlii, a fenomenului de bullying în rândul elevilor Liceului Tehnologic Special Gheorghe Atanasiu Timișoara și în rândul școlilor partener, prin promovarea unui comportament civilizată, tolerant, asertiv.

Obiectivele proiectului;

- *O1. Recunoașterea tipurilor de agresivitate prezente la adolescenți, tineri, copii*
- *O2. Identificarea cauzelor diferitelor forme de agresivitate la adolescenți, tineri, copii*
- *O3. Reducerea nivelului comportamentelor agresive și pasive și creșterea nivelului*

comportamentelor assertive în rândul elevilor

- O4. Implicarea în acțiuni de promovare a toleranței, respectului reciproc, comportamentului civilizat, activități de prevenire a fenomenului de bullying.

- Pentru atingerea obiectivului O1. **Recunoașterea tipurilor de agresivitate prezente la adolescenți, tineri, copii** au fost realizate următoarele activități:

Activitatea nr. 1. Managementul proiectului, pe parcursul unei perioade de timp, de 20 de zile.

Aceasta a cuprins: **a. Constituirea comitetului de acțiune**: informarea responsabililor din școală.

b. Identificarea beneficiarilor: identificarea unui nr de 10 elevi pe școală (elevi considerați **agresori** sau cu comportamente agresive și/sau elevi considerați **victime** ale agresivității în școală).

Ulterior s-a constituit grupul țintă.

Activitatea 2. Organizarea proiectului. A cuprins: a) **Informarea despre proiect** (titlu, scop, obiective, activități propuse, perioade de desfășurare) a persoanelor implicate. S-a stabilit modul de lucru în vederea derulării în condiții optime a proiectului. Au fost create materiale informative tematice pentru proiect. Grupurile de lucru de profesori au lucrat ONLINE. b) **Modalități de monitorizare și evaluare ale proiectului**, realizate prin: * întâlniri **on line** ale organizatorilor și partenerilor folosind aplicația **WhatsApp / TEAMS/ ZOOM**, alte aplicații utilizate de școlile implicate în proiect, * ședințe de consiliere psihologică între profesorii psihopedagogi și elevii beneficiari, * chestionare de evaluare, feedback completate de elevi. Această activitate se derulează pe toată perioada de desfășurare a proiectului. c) Ne propunem să **asigurăm continuitatea proiectului prin diverse modalități, astfel** : vom iniția proiecte de parteneriat cu alte școli din localitate și alte localități; vom promova proiectul prin intermediul unui colaj de fotografii realizate în cadrul proiectului dorind să extindem proiectul la nivel județean.

- Pentru atingerea obiectivului O2. **Identificarea cauzelor diferitelor forme de agresivitate la adolescenți, tineri, copii** am planificat **Activitatea nr. 2. Informare și aplicare chestionare**.

Perioada de timp: 1- 26.03.2021. Elevii din grupul țintă au fost informați cu privire la scopul proiectului, obiectivele, activitățile proiectului. Aceștia au completat chestionarele de inteligență emoțională, un test de personalitate și testul de temperament. Profesorii psihopedagogi au realizat un profil psihocomportamental pe baza rezultatelor celor 3 chestionare/teste. **Instrumentul de lucru, ca bază de plecare în prevenția și intervenția asupra elevilor "agresori" și "victimă" îl reprezintă profilul psihocomportamental. Acesta are la bază nivel de inteligență emoțională a elevului (conform cărții "Creativitate și inteligență emoțională" de Mihaela Roco) . Fiecare profil cuprinde nivelul echilibrului emoțional, tipologia de personalitate a elevului și tipul temperamental.**

Nivelul echilibrului emoțional este reprezentat prin: capacitatea de angajare în relațiile cu alți elevi de aceeași vârstă sau vârste diferite, gradul de responsabilitate socială pe care elevul îl

manifestă în acțiunile sale, cât este de grijuliu în relațiile interpersonale, viața afectivă bogată/săracă, cât este de confortabil/inconfortabil cu sine și mai ales cu alții în universul social în care trăiește, nivelul de dezvoltare emoțională pentru rezolvarea propriilor probleme și ale celorlalți, gradul crescut sau scăzut de exprimare pozitivă și naturală a sentimentelor, dacă “se simte bine în pielea lui”?; prezența/ absența de gânduri pozitive despre sine, dacă simte că viața lui are sens și merită trăită, sociabilitate crescută/ scăzută, nivelul de echilibru din punct de vedere social, exprimarea adecvată / neadecvată a sentimentelor, nivelul de adaptare la stress. S-a folosit chestionarul EQ – de inteligență emoțională, elaborat de Daniel Goleman, autorul cartii „Intelegenta emotionala”, apărută în 1995.

Tipologia de personalitate ne oferă informații valoroase despre personalitatea elevului (care îi sunt caracteristicile, cum funcționează, etc), informații care îi ajută extrem de mult să se înțeleagă pe ei înșiși și pe cei din jurul lor. Testul utilizat prezintă cele 16 tipare psihologice ce sunt descrise prin abrevieri de 4 litere. Fiecare literă arătând un tipar psihologic. Astfel, vorbim de 4 grupe care evidențiază opozabilitatea și, prin combinație, se ajunge la 16 posibile tipare prin combinațiile : E = Extravertit, I = Intravertit, S = Senzație, N = Inuiție, T = Gândire, F = Afectivitate (afect), J = Judecată, P = Percepție. Testul utilizat are la bază cartea lui Carl Gustav Jung “Psychological Types” din 1923, testul de personalitate MBTI - **MBTI (Myers Briggs Type Indicator)**.

Personalitatea elevului fiind în continuă formare, influențată de factori multipli, ca: mediu, educație și ereditate, reprezintă un construct informațional de care trebuie să ținem cont în prevenția și intervenția noastră - privind agresivitatea la elevi. Are la bază, latura dinamico-energetică prin tipologiile de temperament cu particularitățile activității intelectuale, afective și comportamentul exterior al elevului și totodată, latura relațional-valorică, ca stil de viață construit / în formare. Aceasta din urmă are la bază atitudinea sa față de sine, atitudinea sa față de societate, față de ceilalți și față de muncă. Așadar, **tipologia temperamentală** ne oferă caracteristicile pozitive și negative a fiecăreia în parte, ca punct de plecare în ”lucru” și ”ajustarea” a ceea ce este punct slab și maximizarea / potențarea a ceea ce este punct tare, la fiecare tip, în parte. A fost utilizat chestionarul de temperament cu următoarele tipologii: NERVOS, SENTIMENTAL, COLERIC, PASIONAT, SANGVINIC FLEGMATIC, AMORF, MELANCOLIC.

În proiectul de față m-am oprit la medicii Antichității, Hipocrate și Galenus, primii care au făcut o clasificare a tipologiilor temperamentale, în funcție de substanțele existente în corp (sânge, limfă, bila galbenă și bila neagră). Au folosit următoarea corespondență: sânge – sangvinic, limfă – flegmatic, bila galbenă – coleric și bila neagră – melancolic. Ulterior, Carl Agresivitatea, conform studiilor s-a întâlnit atât în rândul introverților cât și a extroverților, chiar

dacă melancolicii și flegmaticii sunt considerați introvertiți, iar sangvinicii și colericii sunt extrovertiți. Instabilitatea emoțională considerată de H. J. Eysenck la tipologiile coleric și melancolic influențează ”poziția” de agresor sau victimă.

Așadar, tipologia pe care am utilizat-o în proiectul de față este cea a școlii franco – olandeze, adică cea care îi are ca autori pe psihologii olandezi G. Heymans și E. D. Wiersma a căror clasificare va fi reluată și precizată de psihologii francezi Rene le Senne și Gaston Berger. Ei au pornit de la ideea că temperamentul se compune din trei elemente esențiale – emotivitate, activism și rezonanță – a căror îmbinare determină opt tipuri temperamentale (Zlate, 2009):

Emotiv + Nonactiv + Primar = NERVOS ; Emotiv + Nonactiv + Secundar = SENTIMENTAL ;
Emotiv + Activ + Primar = COLERIC ; Emotiv + Activ + Secundar = PASIONAT;
Nonemotiv + Activ + Primar = SANGVINIC ; Nonemotiv + Activ + Secundar = FLEGMATIC;
Nonemotiv + Nonactiv + Primar = AMORF ; Nonemotiv + Nonactiv + Secundar = MELANCOLIC

- Pentru atingerea obiectivului **O3. Reducerea nivelului comportamentelor agresive și pasive și creșterea nivelului comportamentelor asertive** am desfășurat **activitatea nr. 3.**

Intervenții psihologice și psihoeducative. Perioada de timp: 29.03.2021 - 31.05.2021

Intervențiile psihologice au constat în aplicarea **următoarelor modele:**

- **Modelul ABC comportamental – intervenție asupra comportamentului învățat al elevului** (adică actul violent ca pattern, ca și comportament învățat), inițiat de stimuli și menținut prin consecințe. Acesta a cuprins etapele: 1. Evaluarea, 2. Stabilirea scopului, 3. Stabilirea strategiilor și metodelor de intervenție.
- 1.EVALUAREA comportamentală a cuprins următoarele elemente : descrierea comportamentului agresiv (frecvență, intensitate, durată, etc) și, evident, contingențele comportamentului (stimulii care inițiază comportamentul agresiv al elevului beneficiar și consecințele sale). S-a identificat *locul* în care am observat că apare comportamentul elevului, *persoanele implicate* – cele mai des aparute, *modele de comportament agresiv* regăsite în mediul său (în familie, grup prieteni, școală etc.), *tipul de provocare* care determină comportamentul violent ca răspuns (sau putem spune: sensibilitatea acestuia), *consecințele pe termen lung* al acestuia. Toate acestea au fost descrise și analizate împreună cu elevii. Impactul acestei evaluări, realizate în consilierea de grup a fost de creștere a respectului de sine a elevului în cadrul grupului și atenuare a tensiunilor existente.
- 2.SCOP –ul propus a fost de reducere a nivelului comportamentelor agresive în rândul elevilor.
- 3.METODE, STRATEGII DE INTERVENȚIE au făcut parte din managementul contingențelor (automanagement, management prin intermediul părinților/ AMP și profesorilor). S-au realizat intervenții și ”asupra mediului” atunci când acesta oferă modele neadecvate (prin consiliere cu familia) având ca scop modelarea comportamentelor nonagresive. Consilierea cu familia a fost

realizată, în cazurile elevilor de la Liceul Tehnologic Special Gheorghe Atanasiu, în parteneriat cu medicul psihiatru al școlii.

4. INSTRUMENTE recomandate utilizate: fișa de monitorizare a comportamentului elevului, materiale didactice informative (povestiri, studii de caz, tutorial/ filme etc.) pentru modelarea comportamentului nonagresiv, observarea sistematică prin intermediul familiei.

Modelul ABC cognitiv - comportamentul violent ca și consecință (C) a credințelor disfuncționale

– utilizat în consilierea individuală. Etapele de lucru au fost:

1. EVALUAREA - evaluarea măsurii în care comportamentul elevului agresiv / victimă este asociat cu anumite credințe iraționale (ex. toleranță scăzută la frustrare, evaluare globală) sau emoții disfuncționale. Ca instrumente de evaluare au fost folosite: scale de credințe iraționale (ABS), scale ale emoțiilor disfuncționale (ex. POMS), fișe de lucru pentru evaluarea emoțiilor și credințelor într-o situație dată.

2. SCOP-ul a fost de reducere a comportamentelor agresive prin diminuarea / reducerea credințelor iraționale și a emoțiilor disfuncționale asociate lor. Acestea au la bază reactivitatea elevului în situații percepute de acesta ca fiind ”periculoase”, ”insecurizante”, manifestate prin agresivitate verbală și / sau fizică.

3. METODE, STRATEGII DE INTERVENȚIE au avut la bază: disputarea credințelor iraționale, modelarea credințelor raționale, etc. prin intermediul unor tehnici de management al furiei.

4. INSTRUMENTE (recomandate): fișe de automonitorizare a emoțiilor, caiete de exerciții, materiale educative/informative

- **Modelul psihopatologiei - comportamentul violent ca și expresie/simptom a unei tulburări psihice**

1. EVALUAREA a constat în evaluarea măsurii în care comportamentul agresiv al elevului este asociat prezenței unei categorii nosologice; posibile ipoteze: tulburare depresivă, tulburarea comportamentului opozant, ADHD, etc.. În aceste situații s-a ținut cont de istoricul și anamneza elevilor cu certificate de orientare școlară și profesională cu deficiențe neuropsihice, care urmează tratament psihiatric. S-a realizat la categoria de elevi cu un comportament agresiv, manifestat frecvent în mediul școlar.

2. SCOP-ul a fost de eliminare a simptomelor respectivei tulburări.

3. METODE, STRATEGII DE INTERVENȚIE : consiliere psihologică, psihiatrică

4. INSTRUMENTE (recomandate): scala KID- SCID.

- **Modelul comportamentului asertiv - comportamentul violent: opoziție asertiv-agresiv/pasiv**

1. EVALUAREA. A fost măsurată frecvența relativă a comportamentului agresiv, pasiv și asertiv. Instrumentele utilizate au constat în : ghidul de interviu și scale de asertivitate.

- 2.SCOP –ul a fost de reducere a nivelului comportamentelor agresive și pasive și creșterea nivelului comportamentelor asertive în rândul elevilor considerați agresori și victime.
- 3.METODE, STRATEGII DE INTERVENȚIE. S-au utilizat: training asertiv, jocuri de rol, exerciții pentru creșterea asertivității.
- 4.INSTRUMENTE (recomandate): materiale informative legate de asertivitate, instrumente de autoevaluare, fișe de lucru, alte material didactice etc.

Intervenții psihoeducaționale – sunt în continuă desfășurare, anul acesta școlar și cuprind:

- **Informari tematice:** Tema “Ce este violența, formele și consecințele ei”, “Tipuri de agresivitate manifestate în școală – mediul educațional”, “Asertivitate – agresivitate – pasivitate”, “Legislație sau dreptate”, “Consecințe ale violenței – aspecte legislative”, etc.
- **Dezbateri tematice:** “FUGI sau ATACI”, “DAI sau FUGI, ce e mai sănătos?”, “Ce fac dacă?”
Elevii participanți dezbate, analizează și identifică exemple de agresivitate întâlnite în școala lor. Propun măsuri sau acțiuni de intervenție și prevenție pentru reducerea agresivității manifestate între elevi. Vor fi moderate de către consilierii școlari / psihopedagogii, reprezentanți ai partenerilor din proiect: DGASPC TM, școli partener.
- **Formarea unui grup de elevi SUPORT în prevenția și reducerea agresivității în școală.**
Această etapă presupune 2 intervenții psihopedagogice: pentru prevenție și pentru intervenție.
Pentru prevenție: Formarea unui grup de elevi monitori ai agresivității în școală, numiți ”JANDARMII TOLERANȚEI”.
Pentru intervenție: Inițierea formării unui grup de **elevi peercounseling în școală, pe teme de agresivitate:** medierea conflictelor, antrenarea asertivității în rândul elevilor, etc.
Presupune identificarea celor mai relevanți – influenți colegi din rândul elevilor, ce pot oferi servicii de pre-consiliere elevilor victime sau agresivi din școală, numiți **ELEVI CONSILIERI**. Acțiunile lor de intervenție de consiliere și de prevenție, prin mediere, fiind realizate împreună cu profesorul psihopedagog sau consilierul școlar.
Abilitarea **ELEVILOR CONSILIERI** de a fi buni în intervenția și prevenția agresivității în școală le crește încrederea, valorizarea personală, stima de sine și le antrenează empatia și asertivitatea în comunicare, schimbându-le atitudinea și comportamentul, devenind prosociali, adaptabili și cooperanți.
  - Pentru atingerea obiectivului **O3. Reducerea nivelului comportamentelor agresive și pasive și creșterea nivelului comportamentelor asertive**, urmează să aibă loc în cadrul **activității nr. 4. Realizare afișelor cu mesaje**. Se va realiza în perioada de timp: 01.06.2021 - 11.06.2021. Elevii participanți în proiect vor realiza afișe tematice, cu mesaje antivolență. Modul

de realizare a afișelor rămâne la aprecierea fiecărui elev în parte.

➤ Pentru atingerea obiectivului **O4. Implicarea în acțiuni de promovare a toleranței, respectului reciproc, comportamentului civilizat, activități de prevenire a fenomenului de bullying**, se va desfășura **activitatea nr. 5. Expoziție cu afișe, feedback , în perioada 14.06.2021 - 25.06.2021.**

• Afisele elevilor vor fi fotografiate de către profesorii desemnați responsabili pe școală. Vor fi expuse pe site-ul / grupul de lucru (platforma online de lucru al proiectului) și pe grupul de facebook - grup privat cu elevii, părinții și o parte din cadrele didactice ale liceului, pe grupul de facebook privat creat cu elevii cu comportament de risc (comportament violent, risc crescut privind trafic de ființe umane).

Acestea vor fi prezentate în ultima întâlnire de final, la diseminarea proiectului.

Elevii vor completa un chestionar de evaluare (de ex. pe googledocs.) și de feedback, în urma desfășurării proiectului. Profesorii responsabili vor centraliza și vor realiza raportul de feedback al proiectului.

Activitatea nr. 6. Diseminarea proiectului și a rezultatelor acestuia se va realiza în perioada: 26.06.2021 - 7.07.2021. Activitatea se realizează într-o întâlnire organizată cu membrii implicați. Toate cadrele didactice și elevii implicați vor primi diplome de participare. Diseminarea proiectului vizează: Informații despre proiect: parteneri, grup țintă, obiective, activități desfășurate, afișe / lucrări cu mesaje antiviolență realizate de elevi, măsuri sau acțiuni de intervenție și prevenție pentru reducerea agresivității din școală – propuse de elevi, tipologia / profilul agresorului (școala de masă vs. școala specială), tipologia / profilul victimei (școala de masa vs. școala specială), feedback ul elevilor participanți. Vor fi invitați partenerii din proiect, reprezentanții școlilor partenere și psihologi și asistenți sociali din cadrul DGASPC Timiș.

Bibliografie:

1. Roco, M.,(2001),Creativitate și inteligență emoțională, Polirom, Iași
2. Les, G.,(2000),Arta relațiilor interumane, Editura Curtea Veche, București
3. Goleman, D.,Inteligența emoțională, Editura Curtea Veche, București, 2001
4. Ford-Martin, P., (2001),Emotional intelligence,Gale Encyclopedia of Psychology
- 5.<http://inteligenta-emotionala-eq.ro/>
- 6.<http://adevarul.ro>

Importanța tehnologiei în activitatea didactică din școlile speciale

Prof. CONDESCU LUCIA
Școala profesională Specială Buziaș
Prof. ȘPAIMOC GEORGETA
Școala profesională Specială Buziaș

Majoritatea educatorilor nu își desfășoară activitatea cu așteptarea că vor lucra cu elevi cu comportament constant, entuziaști, de succes, cărora le place să stea liniștiți în rânduri ascultând ca profesorii să le vorbească. Nici majoritatea cadrelor didactice nu anticipează că toți elevii lor își vor folosi în mod cuviincios cele mai înalte procese cognitive pentru a memora, prioritiza, analiza și reflecta tot ceea ce aud. Pot exista unele zile în care o astfel de perspectivă este atrăgătoare, dar, în cea mai mare parte, profesorii și elevii au cel puțin un lucru în comun: creierul lor este stimulat de provocări. Copiii cu atenție robotică, pregătiți întotdeauna pentru memorarea materiei și pentru instrucțiuni unice, nu ar avea nevoie de profesori.

Ceea ce îi face pe profesori educatori adevărați este recunoașterea, aprecierea și respectul față de faptul că elevii sunt diferiți. Diversele tipuri de inteligențe, talente, abilități, interese și cunoștințe ale elevilor îmbogățesc școlile și viața ca profesori. Multe dintre sălile de clasă de astăzi sunt mai diverse ca niciodată, incluzând și elevi cu dizabilități de învățare.

Aceste dizabilități de învățare reprezintă o varietate de termeni precum dizabilitate, disfuncție, dificultate, diversitate, dihotomie sau diferență. Faptul că aceste două litere pot reprezenta mai mult de un termen este de valoare. Este posibil ca termenii să nu fie interschimbabili din punct de vedere clinic sau diagnostic, dar scopul profesorului este să ofere abordări care să îmbogățească experiențele din clasă ale elevilor din toate categoriile. Niciun elev nu este același și nu are același răspuns la învățare în fiecare situație. Ceea ce considerăm o dizabilitate pentru un elev într-o situație poate fi o diferență care îmbogățește experiența de învățare a elevului într-o altă situație. Definiția general acceptată a termenului de dizabilitate de învățare este o tulburare cognitivă, neurologică sau psihologică care împiedică capacitatea de a învăța, în special una care interferează cu capacitățile comunicative ale unei.

Unele țări impun ca elevii etichetați cu dizabilități de învățare să aibă inteligență normală sau peste normal și dificultăți în învățarea abilităților specifice. Alte țări extind definiția pentru a include persoanele cu inteligență sub normalitate care au afecțiuni precum handicapuri de percepție,

disfuncție cerebrală minimă, dislexie, afazie de dezvoltare și AD / HD, dar nu includ probleme de învățare datorate retardului mental, tulburărilor emoționale, dezavantaj cultural sau de mediu sau handicapuri fizice (de exemplu, deficiențe de vedere sau auz sau dizabilități ortopedice).

Predarea și învățarea nu reprezintă un singur proces. Abilitățile elevilor de a identifica stimuli senzoriali precum culoarea, forma, sunetul și locația sunt diferite. Aceste diferențe se corelează cu capacitățile diferite de recunoaștere ale elevilor individuali, stilurile de învățare și răspunsurile la materialele de instruire și tehnicile de predare. Având în vedere că fiecare elev este unic, profesorii trebuie să utilizeze diverse strategii potrivite pentru gama largă de abilități, inteligențe și stiluri de învățare ale elevilor. Când oferim o varietate de strategii adecvate fiecărui elev, permitem acestora să fie adevărați participanți la activitatea clasei.

Pe măsură ce profesorii se străduiesc să răspundă nevoilor tuturor elevilor, își vor da seama că nu există o dihotomie clară și consecventă între elevii „speciali” și „tipici”. Aceiași elevi nu vor fi întotdeauna în partea de sus sau de jos atunci când sunt evaluați în funcție de abilitățile lor intelectuale, sociale, fizice și creative. Odată cu trecerea de la un model divizat de educație generală / educație specială la un sistem de incluziune unificat, cei mai de succes educatori vor fi cei care lucrează împreună și împărtășesc resurse și expertiză pentru a satisface nevoile tuturor elevilor în orice mod posibil (Stainback, Stainback și Forest, 1989).

În calitate de educatori, nu vom ști ce se ascunde în fiecare elev până nule descoperim toate abilitățile și cunoștințele. Cei mai mulți profesori au descoperit în cadrul orelor de incluziune că, atunci când predau abilități de bază în contextul lecțiilor semnificative, toți elevii pot realiza o învățare la nivel superior. Astfel de lecții stimulează gândirea critică și îi motivează pe elevi să facă legături personale cu materialul.

Elevii care fac parte dintr-o dintr-un grup de elevi tind să crească la niveluri mai înalte de învățare și bucurie, mai ales atunci când lucrează în cooperare la unități de descoperire aprofundate, bazate pe proiecte. În aceste colective de clasă de susținere, elevii își recunosc și apreciază reciproc abilitățile și talentele. Succesul academic stereotip nu mai devine singurul standard pentru cine este „inteligent”. Elevii care învață despre inteligența multiplă și abilitățile unice ale propriilor lor și ai colegilor de clasă încep să elimine atitudini negative anterioare sau noțiuni preconcepute despre elevii cu cerințe educative speciale. În plus, un mediu educațional care apreciază participarea la activități de cooperare poate reduce anxietățile elevilor cu CES și le poate construi încrederea în timp ce primesc recunoaștere pozitivă pentru ceea ce aduc colectivului de elevi.

Tehnologie și educație specială

Programe Text-to-Speech. Multe browsere web au funcții text-to-speech, ceea ce este util nu numai pentru cei orbi sau cu vedere redusă, ci și pentru o varietate de alți elevi. Elevii care se

luptă cu decodarea, preferă să asculte sunet sau au dificultăți de învățare, cum ar fi dislexia, beneficiază de lecțiile citite cu voce tare. Folosind aceleași programe, unii elevi nonverbal pot folosi text-to-speech pentru a comunica. Programele populare includ Speak It !, care citește textul introdus și BookShare, o selecție extinsă de cărți audio.

Programe de dictare. Programele de dictare transcriu vorbirea, care, în contextul educației, poate fi a profesorului sau a elevului. Aceste programe îi ajută pe elevii cu deficiențe de abilități motorii care împiedică utilizarea unei mașini de scris sau a unui stilou. Finalizarea sarcinilor devine posibilă pentru elevi, precum și luarea de note, dar și profesorii pot folosi programul pentru a transcrie lecția ca alternativă. Programele de dictare includ Dragon NaturallySpeaking și WordQ.

Plăci interactive și ecrane tactile. Aplicațiile adaptate asociate cu tablete pot ajuta elevii să comunice și să învețe. Sunt la fel de portabile ca un laptop, dar mai ușoare și mai puțin costisitoare decât majoritatea modelelor. O astfel de tabletă ajută un elev nonverbal să participe la lecții cu alți elevi din aceeași clasă. Folosind un sistem de comunicare augmentativă pe o tabletă, a reușit să creeze propoziții, ceva ce nu mai făcuse până atunci. Există o mare varietate de tablete Apple și Android pe piață, iar costurile variază în funcție de funcții și dimensiuni. SMART Technologies a fost pionierul plăcii interactive de perete în urmă cu mai bine de 25 de ani și rămâne unul dintre liderii pieței.

Învățare virtuală. Clasele nu mai sunt restricționate la școli; sălile de clasă sunt oriunde există o conexiune la internet. Elevii cu dizabilități care nu pot merge la școală nu trebuie să rămână în urmă cu sarcinile lor școlare. Elevii care învață de acasă sau de la spital pot rămâne pe drumul cel bun, utilizând aplicația Skype pentru a fi în contact cu clasa lor sau pot utiliza un software dedicat creat pentru învățarea la distanță.

Bibliografie

1. Mihaela Claudia Cheregi . Managementul școlar și integrarea copiilor cu CES
2. Stainback, Stainback și Forest (1989). Perceptions of Teachers of Students with Moderate, Severe, or Profound Disabilities on Facilitating Friendships with Nondisabled Peers.

Măsuri necesare în vederea integrării cu succes a elevului cu deficiențe vizuale moderate

**Prof. Luspeneț Teodora Maria,
Liceul Tehnologic Special "Gheorghe Atanasiu" Timisoara**
**Prof. Luspeneț Grațian,
Liceul Tehnologic Special "Gheorghe Atanasiu" Timisoara**

Sintagma «*deficiențe de vedere*» semnifică o serie de aspecte limitative ale vederii, dintre care cele mai cunoscute sunt cecitatea (orbirea) și ambliopia (pierderea parțială a vederii. Întrucât în cazul deficiențelor de vedere este afectat un organ de simț- ochiul - ele sunt incluse (alături de deficiența auditivă) în cadrul *deficiențelor senzoriale*. Cea mai întâlnită clasificare a deficiențelor se face în funcție de acuitatea vizuală, capacitatea ochiului de a percepe distinct forma, mărimea și detaliile obiectelor situate la distanță, precum și de a discrimina între două obiecte foarte apropiate între ele. În cazul unui deficit mediu, acuitatea vizuală va fi între 0,1-0,3. Raportat la câmpul vizual, gradul mediu de deficiență vizuală va fi în cazul câmpului vizual redus concentric în jurul punctului de fixație, la 30-40 de grade.

În urma cercetărilor moderne de psihopedagogie specială s-a demonstrat că pierderea vederii sau diminuarea ei are o serie de consecințe psihologice în plan comportamental, fiind influențate negativ relațiile dintre subiect și mediul înconjurător. (Verza, 1995, p. 59).

Având în vedere toate aceste aspecte, este evident că pentru integrarea unui elev cu deficiențe de vedere moderate în școală (care are un QI normal) este nevoie de o serie de măsuri de intervenție suplimentare. Prima problemă majoră se referă la augmentarea curriculară, respectiv la asigurarea unui mediu de învățare potrivit particularităților lui: în cadrul activităților de predare-învățare în clasele unde sunt integrați elevi cu vedere slabă trebuie să se acorde o atenție deosebită unor elemente care să asigure egalizarea șanselor în educația școlară. Elevii cu handicap de vedere trebuie încurajați să se deplaseze prin clasă, pentru a învăța să evite obstacolele și să identifice cu mai multă ușurință locurile unde să acorde o atenție deosebită, să fie apreciați mai ales cu ajutorul expresiilor verbale sau cu atingeri tactile, să realizeze în principiu aceleași sarcini ca și colegii lor de clasă, iar acolo unde nu este posibil, să se adapteze mijloacele de învățământ și conținutul sarcinilor de lucru la posibilitățile reale ale acestor elevi. Printre aceste mijloace, amintim:

- Stabilirea locului în clasă de unde elevul vede cel mai bine
- Încurajarea copilului să-și folosească văzul în situațiile de învățare de la clasă

- Folosirea inscripțiilor marcatoare vizibile pentru copil
- Potrivirea iluminării artificiale pentru a nu fi deranjantă ochilor elevului
- Reducerea zgomotului din sala de clasă și a stimulenților vizuali externi
- Utilizarea dispozitivelor și materialelor ajutătoare: coli de hârtie galben-pal și nu albe, pentru că albul nu e distins de un ochi afectat, mărirea imaginilor, mărirea scrisului pe materialele de lucru adaptate, posibilitatea elevului de a scrie el însuși cu instrumente diferite de ceilalți (carioaca de culori mai închise de exemplu) iar în scris să aibă posibilitatea de folosi caractere mai mari, oferirea la scriere, a unor file de hârtie cu linii pronunțate.
- Folosirea culorilor aprinse, fluorescente (roșu, galben, roz, portocaliu).
- Observarea primelor semne de oboseală: căscatul, frecarea ochilor, clipitul și oferirea posibilității de pauză pentru odihna ochilor
- Citirea cu voce tare a sarcinilor și instrucțiunilor de către cadrul didactic
- Încurajarea copilului în efectuarea activităților de rutină care i-ar încuraja independența
- Prevenirea copilului înainte de a-l atinge sau de a-l mișca, pentru a nu-l speria
- Utilizarea unei voci, a unui timbru și a unei intensități potrivite
- Deplasarea în fața copilului sau în rând cu el și nicidecum în spatele acestuia
- Folosirea semnelor de carte
- Încurajarea copilului în explorarea cât mai activă a mediului (mai ales tactil).
- Observarea și evitarea sunetelor puternice sau a altor stimulente, care îl sperie pe copil.
- Acordarea șanseii de a mânui obiectele
- La orele de matematică puneți la dispoziția copilului un abac.
- Utilizarea mijloacelor audio în predare – învățare - evaluare.
- Folosirea laudei verbale; atingerea pentru stimulare, încurajare.
- Încurajarea copilului care poartă ochelari prin fraze de tipul: *Știați că cei ce poartă ochelari sunt considerați oameni foarte inteligenți, deștepți?*

Pe de altă parte, un elev cu deficiență de vedere dar cu intelect normal, trebuie privit la fel ca oricare dintre elevii clasei, fără a exagera cu gesturi de atenție și fără a fi favorizat mai mult decât ar cere gradul și specificul deficienței sale. În această direcție, unul din aspectele importante este integrarea acestui copil special în colectivul de elevi al clasei. Este cunoscută tendința umană și, în special, a copiilor de a respinge ceea ce e diferit, pentru că e ceva necunoscut, iar necunoscutul crează temeri. E mai ușor să respingi decât să te apropii și să cunoști, eventual să și ajuți, la nevoie. Tocmai de aceea, învățătorul sau dirigintele de la clasă va avea încă de la început sarcina de a lucra în echipă cu profesorul consilier-școlar, profesorul de sprijin, precum și cu părintele copilului, tocmai spre a preveni gesturile de respingere din partea colegilor. În primul rând, trebuie să existe o comunicare sinceră și directă între toți cei implicați în procesul de integrare școlară: cadre didactice titulare, profesori de sprijin, specialiști în psihopedagogie specială, părinți ai copiilor obișnuiți,

precum și părinți ai copiilor în dificultate. Primul pas este informarea elevilor cu privire la deficiența vizuală, ce înseamnă, cum și când apare, cum afectează ea persoana în cauză. Prin aceasta de încearcă o sensibilizare a copiilor și o creștere a gradului de empatie față de copilul cu deficiență vizuală. De asemenea, copiii răspund, în general, foarte repede atunci când li se cere să fie de ajutor cu tot ceea ce pot ei. Așa că se va urmări și dezvoltarea sentimentului de întraajutorare și înțelegere a dificultăților cu care unii dintre noi se confruntă. Pe de altă parte, transmiterea mesajului că diferit nu înseamnă greșit, e de așteptat să aibă un real impact asupra reacțiilor copiilor și a comportamentului acestora.

O altă latură a intervenției ar fi prin intermediul părinților: la ședințele cu părinții, aceștia vor fi luați ca și parteneri în prevenția discriminării copilului cu deficiențe de vedere, fiecare dintre ei putând avea discuții în particular cu propriul copil, pentru a-i explica și a-l sensibiliza în legătură cu problematica deficiențelor vizuale. În colaborare cu profesorul consilier școlar și cu profesorul de sprijin, toate aceste elemente vor fi incluse într-un plan de intervenție specific, având drept scop o bună integrare a elevului în clasă și în școală.

Persoanele cu nevoi speciale au dreptul la egalitate de șanse, la tratare nediscriminativă și la o educație pe măsura capacităților proprii. De aceea, școala românească urmărește, pe cât posibil integrarea în școlile de masă a copiilor cu deficiențe, inclusiv vizuale. O societate modernă exclude prin sine însăși un altfel de tratament aplicat copiilor speciali, decât cel menționat în această lucrare. Se dorește integrarea, acceptarea, toleranța și respectul pentru fiecare persoană, deci și pentru persoanele cu nevoi speciale. Copiii cu nevoi speciale au dreptul de a fi incluși în școala de masă.

Bibliografie:

1. *Lector univ. dr. Vancu, Gabriela – Terapii educationale complexe si integrate – Suport de curs, Univ. “Aurel Vlaicu” Arad, 2019*
2. Neamțu, C., Gherguț, A., (2000) – *Psihopedagogie specială*, Ed. Polirom, Iași;;
3. Vrășmaș, T., (1998) – *Cadrelle didactice itinerante/de sprijin în educația integrată în „Educația integrată a copiilor cu handicap, Asociația RENINCO România”*, Multiprint, Iași;
4. Vrășmaș . E., *Introducere în educația cerințelor speciale*, Bucuresti, Credis, 2004;

Modalități inovatoare de combatere a uitării

Inf. Verșigan Bogdan

C.S.E.I. „Paul Popescu Neveanu” Timișoara

Benedict Carey spune despre **uitare** că este una din strategiile pe care le folosește creierul pentru a putea învăța și pentru a se putea concentra la un anumit moment dat asupra unui lucru.

Creierul nostru sunt ”cablate” (programate) să uite, dar există strategii bazate pe rezultatele cercetării care pot fi utilizate pentru ca ceea ce este predat să rămână, să fie reținut de către elevi.

Profesorii știu de mult că memorarea brută conduce la o achiziție superficială a materialului, care este uitat cu repeziune. Dar noi cercetări din domeniul neuro-științelor încep să arunce o lumină asupra modurilor în care creierul este ”cablat” să uite – relevând importanța strategiilor pentru reținerea cunoștințelor și pentru a face ca învățarea să se fixeze.

“Din această perspectivă, uitarea nu este un defect al memoriei”, explică Richards și Frankland în studiul lor. “Mai degrabă, ar putea reprezenta o investiție într-o strategie de memorare mai eficientă”.

Aceleași rețele neuronale par să fie implicate în uitare și în rememorare. Dacă asta este bine înțeles, elevii și profesorii pot adopta strategii pentru a reduce pierderile de memorie și a întări învățarea. Cercetătorii în neuro-științe de la MIT, conduși de Richard Cho, explică mecanismele pentru întărirea sinapselor într-un articol publicat în 2015 în revista Neuron. Când neuronii sunt aprinși frecvent, conexiunile sinaptice sunt întărite; opusul acestui proces este adevărat pentru neuronii care sunt rareori aprinși (activați). Cunoscut ca ”plasticitate sinaptică”, aceasta explică de ce unele amintiri persistă, în timp ce altele se șterg. Accesând repetat o amintire stocată, dar care e pe cale să se șteargă – cum este o regulă de geometrie sau un fapt istoric important – reaprind rețeaua neuronală care conține acea memorie și o codifică mai profund.

Cercetătorii au descoperit de asemenea că nu toate amintirile sunt create egal.

Strategii:

Când elevii învață un nou fragment de informație, ei fac noi conexiuni sinaptice. Există două căi fundamentate științific care îi ajută pe ei să rețină învățarea, prin crearea a cât mai multe conexiuni posibile – de obicei cu alte concepte, prin aceasta lărgindu-și ”plasa de păianjen” a conexiunilor neuronale – dar, de asemenea, și prin accesarea a repetată amintirii de-a lungul timpului.

Explicațiile peer-to-peer (între colegi): Când elevii explică colegilor lor ceea ce au învățat, amintirile pe cale de a se șterge sunt reactivate, întărite și consolidate. Această strategie nu numai că va crește reținerea informației dar și încurajează învățarea activă (Sekeres et al., 2016).

Efectul de spațiere: Cercetările arată că elevii au mai bune performanțe academice când li se dă oportunitatea de a revizui materialul învățat. De exemplu, profesorii pot incorpora rapid a scurtă revizuire a ceea ce a fost predat câteva săptămâni mai devreme în lecția curentă, sau pot utiliza teme de acasă pentru a-i re-expune pe elevi la conceptele precedente (Carpenter et al., 2012; Kang, 2016).

Teste practice frecvente: Asemănător cu revizuirea regulată a materialului, dând frecvent teste practice poate întări memorarea pe termen lung și, ca bonus, ajută la protecția împotriva stresului, care deseori afectează performanțele memoriei. Testele practice pot avea miză redusă sau pot fi ne-notate, cum este un scurt chestionar la începerea lecției sau o mică provocare pe Kahoot, o populară platformă online de învățare, bazată pe jocuri. Spărgând un test mai mare și cu miză înaltă în teste mai mici de-a lungul mai multor luni este cea mai eficientă abordare (Adesope, Trevisan, & Sundararajan, 2017; Butler, 2010; Karpicke, 2016).

Intercalarea conceptelor: Rezolvarea problemelor implică identificarea strategiei corecte care poate fi utilizată și apoi executarea strategiei. Atunci când problemele similare sunt grupate împreună, elevii nu mai trebuie să se gândească la ce strategii să utilizeze și ei aplică automat aceeași soluție din nou și din nou. Intercalarea îi forțează pe elevi să gândească singuri și codifică învățarea mai profund (Rohrer, 2012; Rohrer, Dedrick, & Stershic, 2015).

Combinarea textelor cu imaginile: Deseori este mai ușor să ne amintim informația care a fost prezentată în moduri diferite, în special când adaosuri vizuale pot ajuta la organizarea informației. De exemplu, împerechind lista țărilor ocupate de forțele din Germania în cel de AL Doilea Război Mondial cu o hartă a expansiunii germane poate întări acea lecție. Este mai ușor să ne amintim ceea ce a fost citit și văzut, în loc de doar una din acestea (Carney & Levin, 2002; Bui & McDaniel, 2015).

Așa că, chiar și în situația în care uitarea începe atât de curând după ce se petrece învățarea – așa cum experimentele lui Ebbinghaus au demonstrat – cercetările arată că există strategii simple și eficiente care ajută la fixarea învățării.

Bibliografie:

<https://www.edutopia.org/article/why-students-forget-and-what-you-can-do-about-it?>

[http://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273\(17\)30365-3?returnURL=http%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS089662731730365](http://www.cell.com/neuron/fulltext/S0896-6273(17)30365-3?returnURL=http%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS089662731730365)

<https://www.wired.com/story/tech-metaphors-are-holding-back-brain-research/>

<http://news.mit.edu/2015/brain-strengthen-connections-between-neurons-1118>

<https://qbi.uq.edu.au/brain-basics/brain/brain-physiology/what-synaptic-plasticity>

http://www4.ncsu.edu/unity/lockers/users/f/felder/public/Papers/Prince_AL.pdf

<http://science.sciencemag.org/content/354/6315/1046>

<https://www.edutopia.org/blog/5-fast-formative-assessment-tools-vicki-davis>

STUDIU DE CAZ

Profilul unui copil cu deficiențe grave, severe, profunde sau asociate

**Profesor psihopedagog Apostol Alina-Cristina,
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Dumitru Ciumăgeanu” Timișoara**

Vorbind de copilul nonverbal, s-a demonstrat că intervenția timpurie accelerează dezvoltarea generală a copilului, iar rezultatele pe termen lung sunt din cele mai bune.

Datorită diversității copiilor cu probleme de vorbire (diferite grade de severitate a autismului, diverse nivele ale abilităților intelectuale, personalitate diferită, prezența sau nu a diferitelor dificultăți suplimentare, exemplu probleme senzoriale, epilepsia, etc.) este improbabil ca ei să răspundă în același fel și să progreseze în aceeași măsură la un singur tip de intervenție. Astfel, este probabil să fie nevoie de mai multe tipuri de intervenții pentru a răspunde tuturor nevoilor pe care le poate avea un copil. Este necesară o bună cunoaștere a copiilor, a tehnicilor de lucru, este necesar și eficient un bun management de caz.

1. Date de identificare

P.A.T, băiat, născut în Târgu Jiu, la 11 septembrie

2001. **Diagnosticul:** Autism infantil, întârziere
mintală **Anamneză personală**

Copilul a fost încadrat în grad de handicap la vârsta de 3 ani.

În prezent are vârsta de 16 ani, iar tabloul psihopatologic este caracterizat prin: contact vizual inconstant, agitație psihomotorie cu acte de agresivitate la nesatisfacerea dorințelor, deficit sever în relația interpersonală și în dezvoltarea comunicării, în înțelegerea mesajului verbal, manierisme motorii stereotipe și repetitive ca privitul în oglindă și preocupare persistentă pentru părți ale obiectelor (mașinuțe).

Anamneza familială

Este singurul dintre copil al familiei, legal constituită, dar care s-a destrămat după câțiva ani de la nașterea acestuia. La nașterea lui A, mama avea 22 ani și tatăl 27 de ani.

Mama este profesoară, iar acest lucru a fost benefic pentru copil, care a beneficiat de-alungul timpului de terapii specifice.

Băiatul a fost crescut de mamă care a depus eforturi financiare deosebite pentru recuperarea lui A.

De-a lungul timpului a urmat mai multe programe de recuperare, logopedică, kinetoterapie, apoi la școală prin profesorul de psihopedagogie specială, reevaluările dezvoltării relevând evoluție minimă, dar favorabilă.

În prezent frecventează cursurile C.S.E.I. „Dumitru Ciumăgeanu” Timișoara, fiind elev în clasa a VIII-a.

Scurtă caracterizare

La începutul intervenției terapeutice

Este un copil interiorizat, atașat de puține persoane.

Are o atenție labilă, slabă putere de concentrare. Prezintă achiziții școlare minime. Este atent pentru un timp scurt și este capabil să rezolve sarcini ușoare. Se concentrează mai mult atunci când trebuie să rezolve o sarcină care îi place și care îl interesează sau dacă este apreciat într-un fel sau altul. Lucrează mai mult șablonar, stereotip, nu rezistă la activități care durează mult, își pierde repede răbdarea și devine agitat.

Dezvoltarea senzorială

Răspunsuri anormale la stimuli gustativi, olfactivi și tactili. Este preocupat de atingerea obiectelor mai mult pentru senzație decât în scopul explorării sau utilizării lor, hiposensibilitate dureroasă (ignoră complet durerea).

Percepția: câmp perceptiv îngustat

Motricitatea fină-Imitație motrică

Imită acțiuni cu obiectele frevent observate, nu imită acțiunile legate de funcția obiectelor, poate arunca, culege și elibera obiecte. Este prezentă manipularea bilaterală.

Aria logică. Gândirea

Prezintă deficiențe la nivelul operațiilor fundamentale ale gândirii, a funcțiilor executive, dominată în totalitate de acțiunea concretă cu obiectele fără a se fi făcut trecerea spre reprezentarea acțiunii înainte de executarea ei reală.

Atenția și memoria: hipoprosexie și hipomnezie de fixare și de evocare, deficit de atenție și memorie vizuală

Imaginația: dificultăți majore

Motivația este de tip extrisencă-primirea de recompense imediate

Limbajul și comunicarea - Limbaj neachiziționat

- Emite țipete, sunete bizare, comunică cu cei apropiați vocalizând sau prin mișcări ale corpului (ex. semnalizează senzația de foame/sete);
- Răspunde la comenzi verbale simple;
- Înțelege un mesaj simplu;
- Comunică cu cei apropiați vocalizând sau prin mișcări ale corpului.

Trăsături de temperament

Manifestă nevoia obsesivă de a păstra rutina zilnică, rezistență scăzută la frustrare.

Deprinderi/aptitudini, interese, aspirații

Nu are interese și aspirații reale.

Atitudini/comportament

- Prezintă un interes neobișnuit pentru comportamente motorii aberante, manierisme motorii, mișcări repetitive bizare studierea îndelungată a obiectelor cu care vine în contact prin plasarea lor în câmpul vizuale;
- Probleme de comportament, reacții de opoziție;
- Prezența/absența stereotipiilor comportamentale, gestuale și/sau verbale;
- Prezența comportamentului de tip opoziționist, rezistența scăzută la frustrare, agresivitate.

Afectivitate

Dacă copilul se află într-o stare emoțională determinată, este dificil ca aceasta să fie schimbată. Când nu obține ceea ce își dorește, refuză sarcina și rareori răspunde cu agresivitate. Nu manifestă relații de atașament față de ceilalți colegi, ci doar de părinți și de persoanele foarte apropiate.

Programul educațional stabilit are o serie de obiective pentru aria de dezvoltare cognitiv-verbală. Sunt recomandate activități de grupare a unor obiecte după anumite criterii, cunoaștere a schemei faciale/corporale, indicare/denumire/deosebire a culorilor, recunoaștere a simbolurilor, organizare a timpului propriu în desfășurarea programului zilnic/obișnuit, orientare spațio-temporală. Toate activitățile vor fi organizate sub formă de joc și sunt recomandate:

- ✓ Jocurile educative de recunoaștere a literelor, cifrelor, animalelor, formelor, fructelor, legumelor etc.;

- ✓ Jocurile de testare a cunoștințelor despre: litere, cifre, forme, animale, flori, fructe, legume, culori, instrumente muzicale, mijloace de transport, obiecte, meserii, unelte, rechizite, sport etc.;
- ✓ Jocurile de asociere;
- ✓ Jocurile pentru identificarea și exprimarea emoțiilor.

Pentru evaluare s-au folosit interviul familiei și observarea.

Metoda de bază a fost însă, observarea, urmărindu-se dezvoltarea motrică fină și grosieră, orientarea spațială, răspunsuri la comenzi, dezvoltarea și folosirea tuturor analizatorilor. Înregistrarea comportamentului s-a făcut, pe cât posibil, în timp.

Bibliografie

Goleman, D. (2008). *Inteligența emoțională*, Ed. Curtea Veche, București

Golu, M., (2002). *Bazele psihologiei generale*, Ed Universitară, București.

Roșca, Al. (1971). *Metodologie și tehnici experimentale în psihologie*, Ed. Științifică, București

Radu Gh., „*Psihopedagogia școlărilor cu handicap mintal*”, București, Ed. Pro-Humanitate, 2000

Roșca Mariana, „*Psihologia deficienților mintali*”, București, E.D.P., 1967

Rozorea Anca, „*Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale*, vol I și II, Ed. Ponta Constanța, 2003

Rusu C-Tin și Colab., „*Deficiență, incapacitate, handicap*”, București, Ed. Pro-Humanitate, 1997.

Predarea în echipă în educația specială

1. Prof. Konnerth Gabriela Silvia

Liceul Teoretic Special Iris, Timișoara

2. Prof. Turcu Marika

Liceul Teoretic Special Iris, Timișoara

Predarea în echipă presupune colaborarea regulată a două sau mai multe cadre didactice în planificarea și realizarea unei activități pentru a ajuta un grup de elevi să învețe.

Predarea în echipă este o alternativă a activității didactice și poate fi foarte atractivă pentru elevi și cadrele didactice. În cadrul educației speciale, a predării unor conținuturi/formării unor deprinderi elevilor cu CES, predarea în echipă diferă foarte mult ca eficiență, modalitate de realizare și chiar oportunitate de la caz la caz.

Elevii cu cerințe educative speciale au nevoie de mai mult sprijin și ajutor în realizarea sarcinilor de lucru primite. Adesea este necesar ca acest sprijin să fie oferit individual pe o durată mai lungă de timp. În acest caz, prezența unui alt cadru didactic este foarte importantă pentru optimizarea procesului de predare. În timp ce o parte dintre elevi lucrează la o activitate sub supravegherea unui cadru didactic, un alt profesor se poate ocupa de unul sau doi copii, reluând principalele aspecte ale lecției sau ajutându-i să rezolve sarcina în ritmul propriu. Totodată, elevii pot fi organizați pe grupe, pe nivele de abilitate. Cadrele didactice își pot îndeplini mai bine obiectivele legate de predare prin oferirea de asistență adecvată necesităților celor din fiecare grup.

Predarea în echipă poate fi realizată în mai multe moduri:

- predare interactivă, ambele cadre didactice fiind prezente, predând simultan, completându-se și oferind sprijinul de care au nevoie elevii cu CES;
- predare în echipă prin rotație, cadrele didactice predând alternativ – în timp ce un cadru didactic predă, celălalt ajută elevii în îndeplinirea sarcinilor, apoi rolurile se schimbă;
- predare-observare, un cadru didactic predă, celălalt observă și eventual intervine la nevoie;
- predarea prin coordonarea activității pe centrele de interes, fiecare cadru didactic coordonând activitatea unui centru

În ceea ce privește modalitatea de coordonare a activității, echipele se diferențiază astfel:

- echipă cu lider desemnat, responsabil cu organizarea echipei
- echipă cu toții membrii având statut egal
- echipă în care un cadru didactic cu experiență ajută și îndrumă pe cei mai tineri

Copiii le plac metodele activ-participative. Aceste metode sunt numeroase și multe pot fi adaptate la specificul unui elev sau unei clase de elevi. Deși uneori elevii cu CES nu le înțeleg pe deplin și au nevoie de un timp mai îndelungat pentru a le înțelege, ei sunt bucuroși să participe, iar prin predarea în echipă acest lucru este realizat mai ușor, implicând mai mulți elevi și de un număr mai mare de ori.

Predarea în echipă prezintă o serie de avantaje, dar și de dezavantaje. Printre avantajele predării în echipă, pot fi enumerate:

- dezvoltarea relațiilor interumane între participanți, elevi sau profesori, crearea de legături cu ceilalți, oportunitatea de a socializa
- dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, prin îmbunătățirea abilităților de predare
- stimularea învățării, a comunicării, a schimbului de idei,
- dezvoltarea voinței și a motivației
- conștientizarea propriului nivel, dar și pe cel al progresului realizat
- evitarea rutinei, a activităților repetitive

Elevii au șansa de a lucra cu mai multe cadre didactice, astfel beneficiind de contactul cu diferite stiluri de predare, fapt ce le îmbogățește experiența, îi ajută să se adapteze mai ușor. Totodată, se acordă mai multă atenție fiecărui elev în parte.

Profesorii stabilesc împreună obiectivele, pregătesc planurile de lecție, curriculum adaptat, plan de intervenție personalizat (după caz), predau elevilor și evaluează rezultatele. Tot acest proces duce la perfecționarea și îmbogățirea experienței cadrelor didactice, prin împărtășirea cunoștințelor și observarea diferitelor stiluri de predare, și la creșterea creativității în predare, dar și la o responsabilitate mai mare.

Dezavantajele predării în echipă se referă în principal la lipsa unei colaborări eficiente a cadrelor didactice, la tendința de a domina activitatea sau de a impune un anumit aspect, la lipsa timpului necesar proiectării activității. Uneori pare a fi dificil pentru unele cadre didactice să accepte munca în echipă alături de un coleg de o altă specializare, deși, mai ales în cazul cadrelor didactice din învățământul special, al cadrelor didactice itinerante, această modalitate de predare este mai mult decât utilă.

În ciuda acestor dezavantaje, predarea în echipă reprezintă o modalitate eficientă și atractivă de realizare a predării. Un exemplu de predare în echipă în educația elevilor cu CES este reprezentat de echipa formată de profesorul care predă la clasă și de profesorul itinerant, care asigură programul de sprijin pentru elevii cu cerințe educaționale specială dintr-o clasă. În acest caz, predarea în echipă este făcută adesea de cadre didactice de specialități diferite (psihopedagogie specială –

diferite specializări ale cadrului didactic ce predă o anumită disciplină) reunite în situația unor lecții la clasa incluzivă.

Ca o concluzie, putem spune că predarea în echipă crește șansele de reușită și îmbogățește experiențele de învățare ale elevului. Printr-o proiectare atentă, comunicare și împărtășirea experienței fiecărui cadru didactic, predarea în echipă poate reprezenta modalitatea optimă de transmitere a unor cunoștințe/formare de abilități pentru elevii cu cerințe educaționale speciale.

Bibliografie:

Cerghit Ioan, *Metode de învățământ*, ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București 1997.

Cerghit Ioan, Neacșu Ioan, Negreț-Dobridor Ion, Pânișoară Ion Ovidiu, *Prelegeri pedagogice*, Editura Polirom, Iași, 2001.

<https://ctl.byu.edu/tip/team-teaching-brief-summary>

<https://proform.snsr.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-educationale-pentru-sustinerea-educatiei-incluzive-de-calitate/adaptarea-mediului-educational-si-a-strategiilor-de-predare-pentru-copiii-cu-ces>

ART – TERAPIA

Profesor educator Tcaciuc Monica – Ana

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă “Paul Popescu Neveanu” Timișoara

Art – terapia sau terapia prin artă constă în două cuvinte: "Arte" este de origine indo-europeană și înseamnă talent, a doua parte a cuvântului provine din grecescul "therapeia", care înseamnă tratament, vindecare. Putem defini terapia prin artă ca fiind: " un proces de vindecare care folosește expresia artistică ca principalul mijloc de cunoaștere și influență a psihicului uman și a relațiilor interpersonale. Uneori este atribuit psihoterapiei și direcțiilor sale individuale, alteori este văzută ca un domeniu special. "

Stimularea prin artă este o metodă de intervenție recuperatorie care presupune realizarea unor sesiuni de stimulare prin: desen, muzică, mișcare, joc, povești, teatru, lucru manual (arte combinate). Utilizarea artei în terapie constituie o alternativă de exprimare non-verbală a emoțiilor și cognițiilor.

Art-terapia este un domeniu hibrid bazat pe disciplinele artei și psihologiei, obiectivul ei principal fiind utilizarea creativității în vindecarea și îmbunătățirea vieții. Asemenea altor tipuri de terapii, art-terapia este utilizată pentru a încuraja dezvoltarea personală, a îmbunătățirii auto-înțelegerea și a sprijini dezvoltarea emoțională.

Numeroși cercetători și art-terapeuți (Dan Enachescu, Christiane Blais) subliniază faptul că art-terapia este o veritabilă activitate terapeutică originală, activitate care are propriile sale obiective, chiar dacă unele dintre acestea sunt intercorelate cu cele ale unor psihoterapii sau ale ergoterapiei. În cazul ergoterapiei, ca și în gestul grafic sau pictural, fiind implicate și abilitățile mâinilor.

Henri Focillon, istoric de artă francez, aduce un adevărat elogiu mâinilor: „, prin intermediul mâinilor omul intră în contact cu rigoarea gândirii ... ele îi impun o formă, un contur și chiar o scriitură, un stil ... gândirea formează mâna, mâna la rândul ei formează gândirea ... gestul care creează exercită o acțiune continuă asupra vieții interioare ”.

Art-terapia înseamnă **stimulare senzorială, achiziție de deprinderi și adaptare**. (Malchiodi, 2003).

Stimularea senzorială se referă la utilizarea artei pentru a dezvolta procesele senzoriale, motrice și abilitățile de interacțiune cu terapeutul sau ceilalți copii. Utilizarea unor mijloace specifice de exemplu nisipul, apa sau analiza tactilă a unor materiale cu diferite texturi pot constitui puncte de pornire pentru activități cu specific art-terapeutic.

Achiziționarea de deprinderi pune în evidență ideea prin care art-terapia ajută copiii să-și însușească numeroase deprinderi, de la cele mai simple, de exemplu cele motrice, cum ar fi: ținerea

corectă a pensulei în mână, îmbibarea pensulei în culoare și apă, până la cele mai complexe presupunând deprinderi de comportare prosocială față de consilier sau de colegi, de ceilalți copii.

Adaptarea este un alt concept cheie care caracterizează ședințele de art-terapie. Pentru o bună desfășurare și într-un mod organizat, copiii trebuie să se adapteze în primul rând mediului unde se desfășoară activitatea.

Copiii cu autism, cu tulburări emoționale și de conduită, cu probleme de dezvoltare, cu deficiențe mentale, suferinzi de leucemie, cu ADHD sunt copii care pot beneficia de eficacitatea art-terapiei.

Art-terapia promovează convingerea că prin artă, copiii se pot exprima creativ, subliniind faptul că produsul final este mai puțin important decât procesul terapeutic în sine. Obiectivele stimulării prin arte combinate sunt:

- ⑨ dezvoltarea și consolidarea deprinderilor și calităților motrice de bază, a abilităților manuale, a motricității fine;
- ⑨ creșterea autonomiei și exersarea dominanței laterale;
- ⑨ educarea mișcărilor simultane și coordonate;
- ⑨ scăderea frecvenței sau chiar dispariția unor mișcări stereotipe;
- ⑨ însușirea corectă a schemei corporale;
- ⑨ imitarea gesturilor simple;
- ⑨ dezvoltarea capacității de identificare a culorilor, formelor, obiectelor, etc;
- ⑨ creșterea capacității de coordonare oculo-motorii, de concentrare a atenției;
- ⑨ îmbunătățirea comunicării funcționale;
- ⑨ stimularea creativității;
- ⑨ creșterea gradului de sociabilitate.

Prin atingerea obiectivelor, rezultă:

- dezvoltarea independenței personale, a imaginației, a creativității și a autonomiei;
- creșterea gradului de încredere în forțele proprii;
- dezvoltarea stimei de sine;
- creșterea capacității de interrelaționare și stabilire de contacte sociale, a gradului de dezvoltare emoțională;
- îmbunătățirea abilităților de comunicare.

Programele oferă jocuri și activități de stimulare potrivite vârstei, diagnosticului și nivelului de dezvoltare cu scopul formării și educării abilităților fiecărui beneficiar.

Metode și tehnici utilizate

- 1) Stimularea prin mișcare** – vizează parcurgerea unui program structurat conținând activități fizice care să conducă la dezvoltarea psihomotorie a beneficiarilor, de exemplu: jocuri cu mingea, cu bile, cu cercuri, baloane, popice etc.

Metodele de lucru se bazează pe mișcări naturale și dorința copiilor de a interacționa. Activitățile se vor diversifica astfel încât să se evite plictiseala, monotonia.

- 2) Stimularea prin joc** – vizează parcurgerea unui program structurat conținând activități ludice care să conducă la dezvoltarea armonioasă a beneficiarilor în plan fizic, psihic și motor.

Indiferent de vârstă jocul este fundamental pentru comunicare. El eliberează stresul, stimulează creativitatea, iar pentru copii este un mediu sigur de exprimare a sentimentelor, de explorare a relațiilor și de mărturisire a dorințelor. Limbajul copiilor rămâne în urma dezvoltării lor cognitive, iar ei comunică prin joacă ceea ce înțeleg din lumea care îi înconjoară. Astfel, jucăriile sunt percepute drept cuvinte, iar jocul ca limbaj. Jocul va fi formal/informal, structurat/nestructurat.

- 3) Stimularea prin artă vizuală**

În sesiunile obișnuite de artă, copiii își dezvoltă observația și învață să reproducă ceea ce văd sau simt. Ei își dezvoltă o mai bună coordonare oculo-manuală și motricitatea fină, creativitatea și imaginația. Copiii învață să combine propria exprimare liberă cu a celorlalți în activități comune. Progresul are loc în etape. Aplicând tehnici de lucru cu diverse materiale și instrumente, beneficiarii învață etapele de realizare a unor produse simple, le realizează și apoi le analizează, descriu și apreciază produsul finit. Repartiția în grupele de lucru se face în funcție de vârsta biologică și abilitățile existente de către fiecare persoană în parte. În general, se lucrează prin formarea și exersarea abilităților psihomotrice generale, prin intermediul acțiunilor de explorare senzorială a mediului înconjurător, a materialelor folosite. Se urmărește îmbunătățirea motricității fine, aplicând tehnici de lucru precum: rupere, pliere, răsucire, mototolire, tăiere, îndoire, bobinare, lipire, legare, înșiruire, modelaj și dezvoltarea structurilor perceptiv-motrice de bază: culoare-formă, mărime, orientare spațială. Se fac exerciții de recunoaștere a diverselor instrumente de lucru: foarfeca, lipiciul, pensula, rigla și exerciții practice de recunoaștere a diferitelor materiale de lucru: carioca, ața, sfoara, șnurul, lutul, plastilina, mărimea, grosimea și culoarea bețișoarelor, hârtiei, panglicilor, etc. Tehnicile de stimulare prin artă vizuală oferă beneficiarilor oportunitatea de a explora și exprima, prin intermediul materialelor specifice creației artistice, dificultățile în legătură cu diversele trăiri sau relații personale.

- 4) Stimularea prin muzică și dans**

Spre deosebire de alte forme artistice muzica se adresează și este receptată de oameni în mod direct. Lumea sunetelor este universală. Are elemente care reflectă toate stările sufletești: manifestările de bucurie, melancolie, atingând toate aspectele fundamentale ale sensibilității umane.

Muzica poate avea un efect liniștitor asupra individului, reduce tensiunile individuale și interpersonale, poate oferi consolare, dar poate avea efect activator, mobilizând pentru activitate și imprimând ritm acestuia. Iar dansul fiind o formă de exprimare liberă, o formă de comunicare nonverbală, spontană, fără reguli, fără așteptări redă bucuria și optimismul prin mișcări.

Terapia prin artă poate ajuta:

- în tratamentul bolilor somatice;
- depășirea fricii
- în caz de schimbare a vieții (pierderea unui membru din familie, etc.);
- într-un efort de a se înțelege pe sine și pe ceilalți.

Art -Terapia este o terapie verbală care folosește expresii vizuale și materiale artistice pentru a ajuta beneficiarii să vadă ce vrea subconștientul său să-i spună. Această abordare va ajuta să vadă clar o situație dificilă și să găsească soluții, precum și să meargă spre construirea echilibrului în viața sa.

Oricine poate trage o linie și o curbă cu un pastel!

Bibliografie:

1. Drugas Ioana – 101 aplicații artterapeutice în consilierea copiilor, Ed. Primus 2010, Oradea;
2. Heinz Katschnig, Mugur Ciumăgeanu, Dan Ghenea și Raluca Sfetcu – Linii directoare pentru echipe multidisciplinare – Curs structurat pentru terapie ocupațională, București, 2009;
3. Metodologia ARACIS – cerințe generale pentru specializări din domeniul “Psihologie” Curriculum Bsc in Occupational Therapy, Designed by ENOTHE in cooperation with: Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea din Oradea, Universitatea din Bacău, Romania, November 2005;
4. Proiect Joint Action, Facilitation and Participation of Young Persons with Disabilities in an Enlarged Europe (FPYPDEE), Youth no.113161-JA-1-2003;
5. Runceanu E. Laura, Hathazi Andrea – Educarea persoanelor cu dizabilități multiple, Cluj-Napoca, 2006 (support de curs).

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Alexandru Roșca”

Str. Făgetului, Nr. 158, C.P. 305500, Lugoj, Jud. Timiș,

centrulRosca12@yahoo.ro

<http://www.cseiroscalugoj.ro/>